

Single životní styl v období mladší dospělosti

Adéla Ježková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla JEŽKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Single životní styl v období mladší dospělosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti psychologie a sociologie.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FARKOVÁ, M. Dospělost a její variabilita. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5.

GRAHAME, H. Moderní psychologie. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-641-1.

HORNEYOVÁ, K. Ženská psychologie. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-501-9.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Hana Včelařová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2010

..... *Gučková Aneta*

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 nůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo uží či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá single životním stylem v období mladší dospělosti. Práce sestává ze dvou doplňujících se částí. Teoretická část je zaměřena na vysvětlení pojmu single, dále se věnuje vzniku single životního stylu, jeho typologii, výhodám a nevýhodám a nejčastějším důvodům k single životnímu stylu. Praktická část se zabývá metodickým výzkumem, jehož cílem je zjistit rozdíly v postojích žen a mužů k jejich single životnímu stylu.

Klíčová slova: single, životní styl, mladší dospělost, intimita, izolace, svoboda, samota, vzdělání, kariéra, gender, sexualita

ABSTRACT

The bachelor work deals with single lifestyle during younger adulthood season. It consists of two complementary parts. The theoretical part is aim at explanation of the term single, then it dedicate development of single lifestyle, his typology, adventages and disadvantages and frequent causes for single lifestyle. The practical part deals with methodical research whose aim is to find out differences in females and males postures to their single lifestyle.

Keywords: single, lifestyle, younger adulthood, intimacy, isolation, freedom, solitude, education, career, gender, sexuality

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Haně Včelařové za velmi užitečnou pomoc, kterou mi poskytla při psaní mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat panu Martinovi Dvořákovi, který mi umožnil zprostředkovat výzkum v komunitě Přijď a Potkej.

Nesmím zapomenout také na svou rodinu, která mi byla morální oporou při psaní mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne.....

.....

podpis

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ POJMU SINGLE	12
1.1 DEFINICE SINGLE	12
1.2 POHLEDY SOCIOLOGŮ A PSYCHOLOGŮ NA POJEM SINGLES	12
1.3 VZNIK SINGLE.....	13
1.3.1 Porovnání západních a nezápadních kultur	14
1.3.1.1 Západní kultury	14
1.3.1.2 Nezápadní kultury	15
2 ŽIVOTNÍ STYL	16
3 OBDOBÍ MLADŠÍ DOSPĚLOSTI	17
3.1 CHARAKTERISTIKA MLADŠÍ DOSPĚLOSTI	17
3.2 INTIMITA X IZOLACE	17
4 SINGLE ŽIVOTNÍ STYL	19
4.1 TYPOLOGIE SINGLE ŽIVOTNÍHO STYLU	19
4.2 VÝHODY A NEVÝHODY SINGLE ŽIVOTNÍHO STYLU	20
4.2.1 Single a svoboda.....	20
4.2.2 Single a samota.....	21
4.2.3 Single a vzdělání	23
4.2.4 Single a kariéra.....	24
4.2.5 Single a gender	26
4.2.6 Single a sexualita.....	28
4.3 NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY, PROČ LIDÉ ŽIJÍ JAKO SINGLES	29
5 PROBLEMATIKA, KTERÁ MŮŽE MÍT ZA NÁSLEDEK SINGLE ŽIVOTNÍ STYL	32
5.1 VLIV KONFLIKTŮ Z DĚTSTVÍ NA VZTAH K OPAČNÉMU POHLAVÍ V POZDĚJŠÍM VĚKU	32
5.2 NARCISTICKÁ PORUCHA	33
5.3 NEUROTICKÁ POTŘEBA LÁSKY	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
6 VÝZKUMNÁ ČÁST	37
6.1 CÍL	37
6.2 METODY VÝZKUMU	37
6.3 PODMÍNKY VÝZKUMU.....	38
6.4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	38
6.4.1 Charakteristika Příjď a Potkej	40

6.5	ADMINISTRACE DOTAZNÍKU	40
6.6	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	41
6.7	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	41
7	ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	42
7.1	VYHODNOCENÍ POLOŽEK DOTAZNÍKU.....	42
7.2	ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	59
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
	SEZNAM GRAFŮ	68
	SEZNAM TABULEK.....	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Člověk v období mladší dospělosti má před sebou celou řadu úkolů, které by měl zvládnout. Hlavním vývojovým úkolem mladé dospělosti je nalezení a vybudování intimity. Také mladá dospělost má však své hlavní nebezpečí. Je jí izolace, do které se dostane člověk, který se buď nikdy neodvážil vstoupit naplno a bez výhrad do intimního vztahu, nebo byl při takovém pokusu příliš citově zraněn anebo konečně ten, kdo v četných povrchních milostných „dobrodružstvích“ promarnil schopnost angažovat se v jakémkoli vztahu naplno, celou svou bytostí (Říčan, 2005). Úkolem mladé dospělosti je tedy uspořádat si své mezilidské vztahy. To je obvykle spojeno se vstupem do manželství. V současné době však začíná přibývat těch, kteří žijí ve volnějším svazcích.

Tento důvod byl hlavní k volbě tématu mé bakalářské práce. Single životní styl se v poslední době stává stále více aktuálnější. Singles jsou jedním ze sociologických fenoménů dneška. Sociologové říkají, že skutečně nejde o pár podivínů na okraji společnosti. Dnešní generaci naopak takový životní styl zjevně z mnoho důvodů vyhovuje.

V teoretické části bakalářské práce se zaměřím na vymezení pojmu single, především mě zajímají názory sociologů a psychologů na pojem single a samotný vznik single životního stylu. Značnou část teoretické části věnuji vymezení oblastí, které mohou být vnímány jako hlavní výhody či nevýhody single životního stylu.

Cílem praktické části je zjistit postoje žen a mužů z komunity Přijď a Potkej žijících single životním stylem k jejich single životnímu stylu. Očekávám, že mi výzkum podá ucelený obraz a informace o tom, jaké jsou hlavní důvody k single životnímu stylu, zda lidé žijící single životním stylem jsou se svým životním stylem spokojeni, co považují za hlavní výhodu a nevýhodu jejich single životního stylu a zda pociťují stigmatizaci kvůli jejich single životnímu stylu.

Bakalářská práce bude sloužit jako zpětná vazba komunitě Přijď a Potkej.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU SINGLE

1.1 Definice single

„Single z angl., jednotlivý, jediný, svobodný; jedinec žijící ze svobodného rozhodnutí osaměle, velmi často s pravidelnými sex. kontakty, je přesvědčen o výhodách života bez závazků, v současné době stoupající trend, v USA tvoří až polovinu všech domácností, evropský trend se pozvolna přibližuje; psychoanalytický výklad říká, že jde o narcistně zahleděné jedince, kteří se zbavují odpovědnosti za druhého, příp. za rodinu, a nejsou schopni se omezovat“ (Hartl, Hartlová, 2009, s. 538).

Tato definice však popisuje takového singla, který se k tomuto životu sám rozhodl. Člověk se může do této pozice dostat i mnohem nedobrovolněji. Často záleží spíše na tom, čemu přisoudíme příčinu našeho stavu, nikoliv na objektivní realitě.

Volně by se pojem single dal přeložit jako osoba, která z různých důvodů, ať již dobrovolně či nedobrovolně volí nebo je donucena okolnostmi žít život o samotě, tedy bez partnera. Do této kategorie spadají relativně mladí lidé ve věku 25 až 40 let, kteří se rozhodli žít po delší dobu bez partnera proto, aby mohli rozvíjet jiné než rodinné životní strategie. Čeština zatím pro anglický termín singles nemá odpovídající český ekvivalent, dal by se přeložit jako solitéři, nezadaní nebo bydlící sami.

1.2 Pohledy sociologů a psychologů na pojem singles

Singles jsou většinou lidé, kteří se zmítají mezi touhou po svobodě a potřebou zázemí a jistoty, kterou přináší vztah. „Vedou dvojí život. Oscilují mezi nadšením a smutkem, pocitem samoty a radostí z nezávislosti,“ píše francouzský **sociolog J. C. Kaufmann** (Kholová, 2007, [ONLINE]).

Sociolog z Masarykovy univerzity v Brně **Marcel Tomášek** ve svém výzkumu Singles a jejich vztahy z roku 2006 zjistil, že singles žijí „sami, ale ne úplně“. Každý člověk oplývá určitým citovým kapitálem, který potřebuje vydávat. Proto náročnější mladí lidé, kteří ne a ne potkat svou spřízněnou duši, navazují mezitím alespoň vztahy se ženatými, vdanými, živí vztahy na dálku nebo mají pár sexuálních kamarádů „do nepohody“ (Kholová, 2007, [ONLINE]).

„Singles jsou lidé, kteří nežijí ve společné domácnosti, ale rozhodně to nejsou lidé žijící v celibátu. To jsou lidé, kteří zpravidla mají partnerské vztahy, ale bohužel ne pevné,“ říká k fenoménu mladých svobodných lidí **psycholog Jeroným Klimeš**. Polovztahy mohou být zbytky po rozchodu, provizorní vztahy, promiskuitní vztahy, přechodné vztahy na přežití... Vznikají snadněji než pevné vztahy, ale podle Klimeše jsou zároveň i mnohem více frustrující (Kholová, 2007, [ONLINE]).

O mužích žijících bez partnerek někdy mluvíme jako o „starých mládencích“. Může se nám zdát, že mezi pojmy singles a „staří mládenci“ není žádný rozdíl. Avšak **psycholog Zbyšek Mohaupt** zde určitou odlišnost spatřuje. „Staří mládenci se jeví, jako by partnerské závazky neřešili, nestarali se o vztahy, a když, tak jen skrze krátkodobé flirtování, což jim ve společnosti většinou prochází. Je možné, že tím skrývají tajný vztah s neveřejnou partnerkou, vztah na dálku, neschopnost trvalého partnerského pouta nebo také zkušenost opakovaného selhávání. Singles programově nechtějí zůstat sami. Spíš se dosud nepropracovali k nalezení té pravé partnerky,“ říká odborník. Někomu zní označení „starý mládenec“ možná hanlivě, v obecném kontextu ale podle Zbyška Mohaupta evokuje většinu lidí špásujícího světáka, který může ženy střídat bez toho, že by jeho chování někomu ubližovalo. Svobodné ženy to v tomto mají mnohem obtížnější. Označení „stará panna“ je téměř urážkou, navíc vyvolává pocit, že je cosi v nepořádku. Každá žena chce mít přece děti, rodinu, a pokud tomu tak není, buď má za sebou výrazně negativní zkušenost s muži, nebo ji společnost lituje coby chudinku, kterou nikdo nechce (Benešová, 2009, [ONLINE]).

1.3 Vznik single

Trend single života se k nám dostává z USA přes západní státy EU. Vznik trendu singlovství je připisován mnoha společenským faktorům. To, jak dnes vypadá typická rodina, snad ani nelze přehlédnout. Při rozvodovosti okolo 50% se i spousta z nás dnes může těšit na dvě až tři manželství a na velmi komplikované vztahy s dětmi i s nejbližšími příbuznými. Připočteme k tomu rozpad tradičního křesťanského ideálu rodiny, ztrátu genderové povinnosti ženy obětovat se pro rodinu a mužskou zmatenost z vlastního postavení v rodině – výsledek: spousta dětí je rozčarováno prostředím, ze kterého pochází, a nechce opakovat chyby svých rodičů. Negativní zkušenosti z dětství, kdy traumatizující manželství rodičů vybuchovalo v dítěti strach ze vztahu nebo kdy měli máma s tátou příliš vysoké nároky a potomek je teď přenáší na případného partnera.

Český statistický úřad a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR v roce 2006 zveřejnily zprávu, podle níž se za posledních deset let zvýšil počet jednočlenných rodin o dvě stě tisíc, na více než 1,3 milionu. Objevila se řada znepokojivých předpovědí a úvah na téma, zda nespějeme ke společnosti solistů. „S takovými soudy opatrně,“ varuje socioložka Iva Šmídová z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. „Do roku 1989 tady byla do jisté míry umělá situace. Mladí se extrémně brzy brali, protože o to stál jednak stát, a jednak žili v ekonomickém nedostatku, který je naučil spoléhat se na rodinu. Navíc vytvářet rodinu byl svým způsobem jediný typ kariéry, protože nic jiného nepřípadalo v úvahu. Svobodných tenkrát zůstávalo jen pár, děti nemělo jen mizivé procento lidí, statisticky je v podstatě měli i ti, kteří pro rodinu nebyli vhodní. Pokud tedy dnes přibývá svobodných lidí, je to i tím, že cesta k seberealizaci jiným způsobem než založením rodiny je najednou volná,“ vysvětluje (Benešová, 2009, [ONLINE]).

1.3.1 Porovnání západních a nezápadních kultur

Jak jsem již podotkla tento trend k nám přichází ze Západu. Za zmínku určitě stojí porovnání západních a nezápadních kultur, které mohou významně ovlivnit povahu vztahů.

1.3.1.1 Západní kultury

Západní kultury kladou důraz na volbu ve vztazích, v důsledku:

- západního životního stylu s větší mobilitou a snadnou komunikací na dálku, umožňující větší dostupnost vztahů,
- představy romantické lásky – podle níž je výběr dokonale vyhovujícího, hluboce milovaného partnera nezbytný k naplnění vlastních potřeb (Hill, 2004).

Vztahové interakce mají sklon se více řídit pravidly ekonomiky a individuálním rozhodnutím, jak naložit se zdroji, a staví na dobrovolné reciprocitě - oplácení laskavostí založené na individuální odpovědnosti (Hill, 2004).

Západní kultury zdůrazňují mládí a pokrok a změnu považují za důležitou a nevyhnutelnou. V důsledky toho mohou být více preferovány dočasné vztahy a častější rozvody. Pravidla mohou být ve vztazích méně důležitá, neboť jsou-li porušena, lze vztah opustit a nalézt jiný.

1.3.1.2 Nezápádní kultury

U nezápadních kultur je nedostatečná možnost volby vztahů, v důsledku:

- životního stylu více vázaného na jedno místo a tím i omezené dosažitelnosti vztahů,
- závazků vůči rodině a sociálním normám – od manželství se očekává, že bude brát v úvahu přání ostatních, a je často domluveno rodiči (Hill, 2004).

Interakce ve vztahu se více řídí potřebami skupiny nebo rovnostářským sdílením zdrojů a staví na povinné reciprocitě (Hill, 2004).

Projevují starost o kontinuitu. V důsledku toho se na změnu pohlíží s nedůvěrou, což může vést ke větší stabilitě ve vztazích. Pravidla se ve vztazích přísně a formálně dodržují vzhledem k potřebě udržet dlouhodobé stabilní vztahy.

Interkulturní studie vztahů navíc upozorňuje na důvody častého selhání vztahů v západních společnostech – individualistické hodnoty nezávislosti a uspokojování vlastních potřeb jsou z podstaty v rozporu s intimitou, sdílením a kompromisy, které jsou vyžadovány ve vztazích, a tak je obtížnější je udržet (Hill, 2004).

2 ŽIVOTNÍ STYL

Pojem životní styl je velice složitým fenoménem, který může být zkoumán z mnoha hledisek. Má celou řadu komponent, prvků, složek, aspektů a ovlivňuje jej celá řada faktorů. Významově se v sociologii prolíná spolu s dalšími pojmy jako životní způsob a kvalita života.

Buriánek (2003) chápe životní styl jako komplex činností integrovaných určitou hodnotovou orientací. Podle něj formuje životní styl u člověka všechno, co si osvojí z kultury a prakticky pak v životě uplatní. Životní styl tedy zahrnuje vzdělávací aktivity, podíl na veřejném životě, organizace běžného provozu v domácnosti, společné činnosti v rámci rodiny (péče o děti, jejich výchova), způsoby trávení volného času, péče o zdraví a mnohé další.

Škála myšlenkových proudů a životních stylů je velice pestrá. Lidé po celém světě vyznávají různé hodnoty a chtějí podle nich žít.

3 OBDOBÍ MLADŠÍ DOSPĚLOSTI

3.1 Charakteristika mladší dospělosti

Mladá dospělost podle Vágnerové (2007) zahrnuje období od 20 do 40 let. Tělesné změny mají v době mladé dospělosti jen malý význam a lidskou psychiku příliš neovlivňují. V době mladé dospělosti dochází k dalšímu rozvoji kognitivních kompetencí, resp. způsobu jejich užívání, ke stabilizaci emočního prožívání a k posunu v oblasti sebepojetí. Socializační změny zahrnují především přijetí nových rolí a s nimi spojených způsobů chování, dále vyjasnění vztahu k hodnotám a normám a dovršení vývoje morálního uvažování. Dospělost je také obdobím značné diverzifikace psychosociálního vývoje. Mladý dospělý se dostává do mnoha nových sociálních situací, jejichž požadavky musí zvládnout (člověk získává stabilnější profesní postavení, uzavírá manželství a stane se rodičem). Období mladé dospělosti bývá označováno jako fáze intimity.

Západní sociologická literatura již delší dobu vyčleňuje novou životní fázi, kterou označuje jako pozdní mladost či postadolescenci. Vyznačuje se tím, že v životě dnešních dvacátníků a třicátníků chybí něco z definičních charakteristik spojovaných dosud s dospělostí. Objevuje se nová životní etapa, která fázi mládí suně hluboko do fáze dospělosti, čímž ukusuje z té části života, jež se donedávna za dospělost považovala (Tomášek, 2005, [ONLINE]).

3.2 Intimita x izolace

Ve dvacátých letech je člověk schopen nejen harmonického sexuálního soužití s tendencí k monogamii, ale i hodnotného duševního vztahu, který je s tím spojen (Říčan, 2004).

Erikson navrhl pro hodnotný milostný vztah mezi mužem a ženou pojem intimity. Intimita je podle něj jedním ze základních životních témat, které se realizuje především právě v milostném vztahu.

Protipólem intimity je podle Eriksona izolace. Jestliže dvacátník selže v hledání a budování intimity, čeká ho samota, ať v manželství, nebo mimo něj. Čím více prakticky poznáváme, co znamená milostná intimita, tím více se bojíme samoty: a čím odvážněji usilujeme o intimitu ve vztahu, tím větší zklamání, bolest a samotu riskujeme, couvne-li náš partner nebo my sami.

V souvislosti s tím existuje také pseudointimita – klamná a zdánlivá blízkost, křečovitě hájení iluze blízkosti. Ženy pak mívají iluzi, že ony jediné rozumí svým mužům. Mladý muž zase promítá do partnerky obrazy své matky a myslí si, že v ní našel tišitelku svých úzkostí (Farková, 2009).

Dvacátá léta jsou senzitivním obdobím pro vytvoření milostné intimity. Kdo se v této době ještě citově neodpoutal od rodičů, nenašel odvahu nebo prostě nebyl schopen zralé lásky a zůstal sám, ten to později těžko dohání. Nehledě na to, že rychle ubývá příležitostí k vážnému seznámení, nastávají i vnitřní změny. S každou další erotickou zkušeností, s každým dalším rozchodem klesá dychtivost, schopnost nadšení a naděje, překvapení a obdivu. Dvacátník získává rutinu v navazování a rozvazování erotických vztahů nebo se uzavírá do izolace, zařídí si to v životě jinak, případně se znovu silněji přikloní k rodičům (Říčan, 2004).

Avšak setrvání v původní orientační rodině a udržování infantilních vazeb na rodiče je nestandardní variantou života mladého dospělého. Někteří dospělí nejsou schopni ani v tomto věku dosáhnout úplné samostatnosti a odpoutat se ze závislosti na jednom z rodičů.

Úkolem fáze intimity je vytvoření důvěrného, spolehlivého a stabilního vztahu, který by mohl sloužit jako zdroj citové jistoty a bezpečí a v této podobě by se mohl stát základem budoucího manželství a rodiny (Vágnerová, 2007).

Dnes se ale často u mladých lidí setkáváme s otázkou: „Manželství a co s tím?“ Mladí lidé se často brání tomuto rituálu jako čemusi, co by partnerovi dávalo právo vlastníka. Jedná se ale o omyl – vlastnit lze pouze věc, nikoli člověka a vztah! Dalším často uváděným důvodem pro nesezdané partnerství bývá snadnost, s jakou lze vztah zrušit – zpravidla tehdy, „když nám nebude vyhovovat“ (Farková, 2009).

Míra spokojenosti mladých lidí v manželství postupně stále klesá. Manželství současnosti přináší povinnosti a omezení jako dřív, ale na druhé straně má méně výhod. V životě páru nepředstavuje takovou kvalitativní změnu, jakou přinášelo uzavření sňatku dřívějšími generacemi. Sexuální život už dávno není vázán na manželství a ani setrvání ve stavu svobodných nepřináší takové sociální stigma jako v minulosti. Alternativní styl svobodného života bez trvalejšího partnera může být pro mnohé mladé lidi přitažlivější.

4 SINGLE ŽIVOTNÍ STYL

Manželství nebo trvalejší partnerství člověka váže k různým sociálním skupinám a stává se důležitou součástí jeho identity. Jedinec, který žije sám, je ve větší míře definován jinak než mezilidskými vztahy. Chybí mu určitá složka identity, ale na druhé straně si zachovává větší osobní a sociální autonomii. Takový životní styl jej ve větší míře anonymizuje a leckdy vede až k izolaci (Vágnerová, 2007).

Současná společnost život bez partnera více toleruje, i když se v postojích k takovým lidem, zejména ke konci mladé dospělosti, objevuje soucit, odsouzení či opovržení.

Míra uspokojení takového životního stylu je závislá na tom, zda si jej člověk zvolil sám, protože mu to tak vyhovuje, nebo byl k němu donucen okolnostmi.

4.1 Typologie single životního stylu

Ve skupině mladých dospělých lze podle Vágnerové (2007) rozlišit tři skupiny lidí, kteří žijí bez trvalejšího partnera:

- a) Lidé, kteří žijí sami, protože jim to vyhovuje a hodlají tak žít i v budoucnosti. Důvody jejich volby mohou být různé: osobnostní vlastnosti, dominance, zaměření na výkon, náboženské motivy, odlišná sexuální orientace atd.
- b) Někteří lidé sice preferují samostatný život bez trvalého partnera, ale považují jej za dočasnou variantu. Tito lidé experimentují s různými partnerskými vztahy nebo se intenzivně věnují profesi či svým zálibám. Pro tyto lidi je život bez partnera atraktivní, umožňuje jim plně uspokojovat své individuální potřeby bez nutnosti brát ohledy na někoho jiného. Chtějí si po určitou dobu užít volnosti a nezávislosti.
- c) Lidé, kteří si osamělý život nevybrali, ale nemají jinou možnost. Z různých důvodů nezískali žádného partnera, s nímž by mohli žít. S tímto způsobem života nejsou spokojeni, ale nedokážou jej změnit. Do této kategorie patří i jedinci, kteří se rozvedli a nového partnera se jim nepodařilo najít. Dost často jde o izolované, často nejisté lidi, kteří mají nízkou sebedůvěru a limitované sociální kompetence. V podobné pozici bývají mnohdy i lidé nějak handicapovaní či nestandardní.

4.2 Výhody a nevýhody single životního stylu

Single životní styl má určitě své výhody i nevýhody tak jako vše v dnešním světě. Vágnerová (2007) jako výhody solitérního života uvádí:

- Svoboda, volnost, otevřenost novým zkušenostem a s tím související větší rozvoj nezávislosti.
- Možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii.
- Možnost dozrát a ujasnit si priority svého směřování v soukromí (tj. v oblasti intimity), život bez hlubších partnerských vazeb může představovat moratorium dospělého věku.
- Větší soukromí, neomezované ohledem na dalšího člena domácnosti.

Život samotného jedince má samozřejmě i svá rizika. Podle Vágnerové (2007) se jedná o:

- Možnost zásadnější egocentrizace, zafixování takových osobnostních vlastností a strategií chování, které působí rušivě v jakémkoliv soužití.
- Návyk na vlastní, ničím neomezovaný životní styl a narůstající neochota jej změnit a přizpůsobit se požadavkům partnera.
- Sociální izolace a zvýšení rizika osamělosti v rámci vlastní generace, jejíž příslušníci postupně vstupují do manželství.
- Riziko ztráty příležitostí k uzavření manželství a založení rodiny, bilancování v pozdějším věku může vycházet z jiných hodnot.

Pokusím se vyzvednout základní oblasti, kterých se tato problematika týká, a prozkoumat je z různých úhlů pohledu.

4.2.1 Single a svoboda

Single se nemusí omezovat na úkor nikoho dalšího, dělá si věci po svém, k jeho existenci nepatří řešení partnerových problémů, vyzvedávání dětí ze školy apod. Single má soukromí, tudíž i více času a prostoru, aby si ujasnil životní priority. Jeho život je svobodnější, je otevřenější novým zkušenostem, může se zaměřit na vlastní cíle a věnovat jejich dosažení maximální množství energie. Tato svoboda mu umožňuje lépe poznat sám sebe, být sám

za sebe odpovědný, věnovat se svým vlastním zájmům – člověk si sám svobodně volí činnosti ve volném čase, nemusí brát na nikoho jiného ohled. Tito lidé si většinou vybírají činnosti ve volném čase z vlastní iniciativy, získávají z těchto činností opravdové potěšení. Někteří se snaží v činnostech volného času nejen uplatnit, ale i stále rozvíjet svůj talent, což může vyžadovat dost času, partner by mohl být překážkou. Naproti tomu lidé, kteří jsou k single životnímu stylu donuceni okolnostmi, mohou činnosti ve volném čase brát jako úlevu od všech napětí, starostí a úzkostí, které člověka provázejí (Langmeier, Křejičřřová, 1998). Činnosti ve volném čase může člověk vyhledávat hlavně proto, že posiluje ustavený životní styl a přispívá tak k integraci osobnosti (Langmeier, Křejičřřová, 1998).

4.2.2 Single a samota

S pocity osamění se občas setkává každý. Někdy odejdou velice rychle, jindy nás mohou značně potrápiti. Podobně osaměle se můžeme cítit dokonce i ve vztahu, v manželství, vedle partnera. Přesto jde o trochu jiný typ trápení. Hodně lidí, kteří trpí pocitem samoty, mají potíže s hledáním partnera, celkově s navázáním vztahu. Jako příklad uvedu příběh Blanky (25 let, Praha):

„Téměř až do maturity jsem měla pocit, že mi v životě nic neschází. Doma byla pohoda, nepamatuji si, že by se naši někdy pohádali. Nikdy mě nedrželi nějak zkrátka, také neměli proč. Někomu by možná náš život připadal poněkud stereotypní, já však považuji své dětství a počátek dospívání za něco, co bych časem chtěla dopřát i svým dětem. Pokud budu mít ale komu. Naše rodina držela vždy dost pospolu. Těšřřvala jsem se na večerní povídání i na ty víkendy na chatě. Měla jsem tam spoustu přátel. Kdybych se přece jen někdy mohla cítit osaměla, vždycky tu ještě byli rodiče a moje sestra – dvojče. Škola mi šla celkem snadno, alespoň zbýval čas na koničky. Četba, klavír, v zimě hory, po zbytek roku zahrádka... Kolem maturity se najednou začalo vše nějak strašně rychle měnit. Pořád jsem byla ještě ta „bezva holka do party“, jen té party se nějak nedostávalo. Kamarádi se rozprchli po světě, spolužačky postupně povdávaly a mně zůstávaly snad pouze ty knížky, klavír a zahrádka. Ani na hory už se mi samotné nějak nechtělo. Před rokem se vdala i moje sestra. Tam někde nastal asi definitivní zlom. Osm hodin denně v práci (hospodářka školní jídelny – jak vznešené povolání pro ekonomku!), pak většinou sama doma. Sestra se odstěhovala za manželem, rodiče se v dubnu přesunou na chatu a vracejí se až s prvním sněhem. Dřříve jsem za nimi jezdila poměrně často, teď už mne nebaví ani to. Na co také? Poslouchat řeči

sousedů, kdy že už se konečně provdám, to mohu přece i klidně v Praze. Prý jsem nějaká divná, snad mi žádné mužské není dost dobré. Kdyby jen věděli, jak málo by mi stačilo! Kde ho mám ale hledat? Po vinárnách či diskotékách, nebo v práci? Už se vidím – jediný muž je tam školník. Čiperný důchodce, přesluhuje snad už od Marie Terezie. Když přece jen tu a tam nějakého zajímavého muže náhodou potkám, chovám se jak husa pitomá. Koktám, určitě jsem rudá až za ušima. Párkrát jsem zkusila odpovědět i na inzerát. A výsledek? Jedním slovem fiasko. Buď je to na první pohled podivím, nebo přijde opět to moje koktání, nevím, kam s rukama, o čem mluvit, jak se chovat. Ted' už raději nezkouším ani to. Vysedávám u klavíru, někdy je mi tak smutno, že bych bez problémů probřečela celý večer. Uléhám sama, vstávám sama, jsem sama. Opuštěný pes se nemůže cítit osamělejší než já“ (Šmolka, Mach, 2008, s. 20-21).

Při získání pocitu samoty spojeného s nesnáze při navazování vztahů bychom se neměli snažit o rychlou změnu. Můžeme-li, udržujeme vztahy s přáteli. Pohybujeme se více mezi lidmi, na pustém ostrově partnera nalezneme jen velice obtížně. Měli bychom zvážit také své nároky. Budou-li příliš vysoké, těžko jim někdo vyhoví. Pokud však slevíme až příliš, seznámíme se sice snáze, ale je otázka, jak dlouho nás bude takový vztah uspokojovat (Šmolka, Mach, 2008).

Obtíže v seznamování mohou být dány faktory objektivními či subjektivními (Šmolka, Mach, 2008). Převažují-li objektivní faktory – výrazně omezují šanci na seznámení v běžném životě, pak je na místě uvažovat i o tzv. náhradních formách (inzerce, agentury, internet). Objektivní potíže vznikají všude tam, kde v našem okolí vhodní partneři prostě nejsou. V takové situaci se může ocitnout rozvedená žena s malými dětmi stejně dobře jako např. svobodná pětaticetiletá vysokoškoláčka kdesi na malém městě. Převažují-li subjektivní faktory, pak ani náhradní formy seznamování nepomohou. Někomu chybějí příslušné dovednosti, jiný má přílišné zábrany se o seznámení alespoň pokusit. Bez pochopení jejich kořenů a bez osvojení vhodných dovedností bude asi každý pokus odsouzen předem k neúspěchu (Šmolka, Mach, 2008). Pak pomůže spíše kontakt s psychologem.

Člověku chybí jedna z nejvýznamnějších životních opor, což vede k depresím a poklesu výkonnosti imunitního systému.

Obecně výzkum prováděný v západních průmyslových zemích ukazuje, že v průměru dlouhodobě jsou lidé žijící v manželství šťastnější a zdravější než svobodní, rozvedení nebo

ovdovělí. Pokud se jedná o genderové rozdíly v účincích, pak v průměru jsou ženatí muži tělesně i duševně zdravější než svobodní muži a vdané ženy jsou méně tělesně a duševně zdravé než svobodné ženy a ženatí muži (Hill, 2004).

Hill (2004) tento jev vysvětluje následovně: Vdané ženy v těchto zemích pravděpodobněji vykonávají více domácích prací, přestože jsou rovněž zaměstnány. Ve srovnání s muži zůstávají častěji doma, a proto mají pocit zmařených ambicí. Poskytují svému partnerovi podporu a jistotu více než jim muži.

Člověk o samotě se trápí obavami o hodnotu své osobnosti, což může dospět až k úmyslnému přeceňování sama sebe (egoismus), své práce (vzniká workoholismus) apod. Problémy nastávají i v krizových životních situacích. Jednak se musejí vyrovnat s tím, když jejich vrstevníci a vrstevnice, kamarádi a přátelé začínají zakládat rodiny, rodí se jim děti a přicházejí běžné starosti a povinnosti, které jim nedovolují nadále udržovat tak intenzivní kontakt.

4.2.3 Single a vzdělání

„Sociologické výzkumy se pokoušely prokázat tezi, podle níž ženy s vysokým vzděláním ztrácejí šance na manželství, protože promeškaly věk sňatku a ocitají se tváří v tvář nedostatku vhodných partnerů,“ uvádí Marcel Tomášek s kolegyní Radkou Dudovou ze Sociologického ústavu AV ČR. To už ale neplatí. Podle nových výzkumů se vysokoškolačky vdávají později, nikoliv méně (Kholová, 2007, [ONLINE]).

Vzdělání má dvojznačný vliv: na jednu stranu funguje jako věno, tedy zvyšuje atraktivitu svobodné ženy na partnerském trhu, na druhou stranu vzdělanější ženy mají vyšší nároky na své partnery.

Ženy, které mají vysokoškolské vzdělání, jsou častěji bezdětné než ostatní skupiny žen. Mají rovněž průměrný počet dětí. Jako důvod tohoto stavu je uváděn fakt, že tyto ženy obvykle zastávají odpovědnější místa a mají více obtíží v kombinování výchovy dětí a zaměstnání. Více dětí chápou jako nárůst možnosti ztráty výdělku, překážku v rozvoji kariéry. Tento fakt přímo vede ke snaze dosáhnout nejdříve postavení a pak mít děti. Současně se zde ale projevuje vliv prodlužování doby vzdělávání a tím i zkrácení biologického intervalu plodnosti. Jestliže bylo dříve obvyklé, že se ženy do dvou let po absolvování středního

studia vdávaly, nyní vyšší procento žen nastupuje na vysokou školu. Tyto ženy chápou dosažení vysokoškolského vzdělání jako předpoklad pro lepší uplatnění (Farková, 2009).

4.2.4 Single a kariéra

„Kariéru definujeme jako dráhu životem, zejména pak profesionální, na které člověk získává nové zkušenosti a realizuje svůj osobní potenciál“ (Bělohlávek, 1994, s. 11).

Na počátku své kariéry je většina lidí svobodná a bezdětná, ke konci 30. let již vesměs žijí v manželství či trvalejším partnerství a mají děti. Mladý dospělý hodnotí úspěšnost své dosavadní pracovní kariéry na základě své aktuální životní situace a uvažuje o dalších možnostech, které by mohly naplnit jeho současné potřeby. Třicátník se už většinou nerozhoduje jenom za sebe, ale musí brát ohled i na rodinu, kterou založil. Naproti tomu single se může plně soustředit na svoji kariéru, a tak ho s daleko vyšší pravděpodobností čeká profesní vzestup a s ním spojený příliv finančních prostředků.

Společnost má větší nároky na uspokojivé zvládnutí profesní role u mužů (Vágnerová, 2007). Ve vztahu k mužům přetrvává tradiční požadavek ekonomického zabezpečení rodiny. Muž je hodnocen především podle své společenské úspěšnosti. Role manžela a otce nemá ze sociálního hlediska takovou váhu. Ženská profesní role má jiný sociální význam. Pracovní uplatnění je stále chápáno jako důležitý, ale nikoliv nutný doplněk tradiční role manželky a matky, jejíž náplní je péče o rodinu a děti. Snahy žen o získání nezávislosti a rozšíření okruhu jejich zájmů a aktivit se neustále setkávají s nedůvěrou. Skeptici trvají na tom, že by o ně ženy měly usilovat jedine tvář v tvář ekonomické potřebě a že to je proti jejich vrozené povaze a přirozeným sklonům (Horneyová, 2004). O veškerých snahách tohoto druhu se proto říká, že pro ženy nejsou životně důležité, protože každá jejich myšlenka by se měla soustředit převážně na muže nebo mateřství. Takovýto postoj k ženám představuje patriarchální ideál ženství, ideál ženy jako bytosti toužící pouze milovat muže a být jím milována, obdivovat jej a sloužit mu (Horneyová, 2004). Ze sociologického hlediska je proto pochopitelné, že ženy, jež se dnes řídí nutkáním nezávisle rozvíjet své schopnosti, to mohou udělat jen za cenu boje proti vnější opozici i proti odporu uvnitř nich samotných, který vzniká na základě tradičního ideálu výlučně sexuální funkce ženy.

Pro určitou skupinu žen je ale profesní role významnější než role manželky a matky. Ženy s vysokými ambicemi mohou preferovat profesní kariéru na úkor typicky ženských rolí. Děje se tak méně často, tato alternativa je v rozporu s biologickými potřebami i se sociál-

ním standardem. Jak uvádí Vymětalová (In Vágnerová, 2007), stálý vztah s partnerem chyběl nejčastěji podnikatelkám, jejichž vysoké pracovní nasazení může být faktickou i symbolickou překážkou v navázání stabilnějšího partnerství. Dilema volby mezi mateřstvím a profesní kariérou vede k bilancování dosavadních výsledků, k racionálnímu i emočnímu hodnocení obou rolí, ale i k anticipaci vlastní budoucnosti ve vztahu k těmto rolím (Vágnerová, 2007). Rozhodování je časově limitováno, protože mateřství nelze odkládat donekonečna. Postoj k profesní roli ovlivňuje i partnerský vztah, manželství a celkový životní styl života.

Ženy volí ve vztahu k profesní roli jinou strategii. Jejich pracovní kariéra bývá zpravidla přerušovaná. Profesní start či profesní konsolidace bývá dost často ukončena odchodem na mateřskou dovolenou. Značná část žen takový průběh své pracovní kariéry očekává a někdy dokonce své zaměstnání vybírá s představou, že bude jen dočasné. To platí zejména pro ženy s nižším nebo středním vzděláním, pro něž je seberealizace na úrovni profese méně významná. Postoj žen s vysokoškolským vzděláním k vlastní profesi bývá vyhraněnější. Profesní role je důležitou součástí jejich identity, více do ní investovaly, a proto plánují dobu, kdy jsou ochotny svou pracovní kariéru přerušit.

Konflikt, o kterém zde mluvíme, je tedy podmíněn pozměněnou pozicí ženy a omezuje se jen na ty ženy, které se rozhodly vykonávat nějaké povolání, které mají speciální zájmy nebo které obecně usilují o nezávislý rozvoj své osobnosti (Horneyová, 2004).

Čálková (In Vágnerová, 2007) uvádí, že v současné době si 58 % mužů, ale jen 37 % žen myslí, že kariéra není slučitelná s mateřstvím. Pokud by se žena měla věnovat obojímu, byla by závislá na pomoci muže či někoho jiného. Většina lidí se shoduje v názoru, že by to bylo obtížné, vždycky by bylo něco na úkor něčeho jiného.

Zaměstnání žen přináší firmě určité nevýhody – jedná se zejména o mateřství, mateřskou dovolenou a vazba na děti v jejich raném věku (častá nepřítomnost v práci). Tyto pragmatické důvody jsou však nespravedlivým omezováním osobního růstu žen. Jako další důvod pro horší pozici žen se uvádí menší pracovní motivace, větší orientace na rodinu (Bělohlávek, 1994). Motivace žen i jejich kariérová cesta jsou odlišné od typicky mužské kariéry. Muž svou orientací a výchovou směřuje k samostatnosti a nezávislosti. Psychologický vývoj ženy naopak směřuje k provázanosti se sociálním okolím – ať už ve formě péče o někoho nebo ve formě závislosti na někom.

Gallosová (In Bělohlávek, 1994) vysvětluje odlišný náhled žen na kariéru (je složitější než jednoduchý lineární model mužský). V tomto pojetí nabývá kariéra dvou dimenzí - profesionální a mateřsko-rodinné. Před ženou stojí nesnadný úkol oba tyto rozměry spojit a v různých obdobích pružně kombinovat. Žena, která se rozhodne nemít děti a nastolit profesionální kariéru, se obvykle začne v určitém věku cítit nesvá a stresovaná. Naopak ta, která přijme tradiční roli matky, se snaží především věnovat dětem a rodině, dostává pocit marnosti a zbytečnosti v době, kdy děti odrostou. Muži považují svou profesionální kariéru za věc zásadního významu a nejsou ochotni změnit povolání (bojí se nevyzkoušených cest). Ženy jsou v tomto pružnější a profesionální změna jim nepůsobí tak velké obavy (jejich jistota je zakotvena v dětech a v rodině).

Za zmínku rozhodně stojí i to, že se ženy v poslední době objevují i na tradičně „mužských“ oblastech profesního začlenění (armáda, policie). V těchto povoláních je oceňována pečlivost v plnění povinností, komunikační dovednosti, logické myšlení a schopnost kombinace. Pro mnoho žen se tak otvírá prostor pro angažovanost v řídicích či veřejných funkcích, které jsou náročné na čas, energii, patřičný potenciál myšlení i organizační schopnosti, ale na druhé straně jsou zdrojem větší samostatnosti (ve smyslu vyvázání se z určité závislosti na mužích a dětech) a zralosti (Farková, 2009). Muži jsou častěji těmi osobami, které jsou ze strany žen žádány, aby se více podílely na fungování rodinného systému.

Nároky v profesní sféře se neustále zvyšují a situace v soukromém životě se značně komplikuje. Pracovní prostředí je čím dál komplexnější, zvyšují se požadavky obchodních partnerů. Mnozí lidé jsou v zaměstnání natolik vytíženi, že tím začíná trpět i jejich soukromí (Gross, 2003).

4.2.5 Single a gender

Partnerství je důležitou součástí mužské i ženské identity, ale příslušníci různého pohlaví je mohou realizovat odlišným způsobem, vyplývajícím z rozdílného chápání partnerství i vlastní pozice, kterou v něm jedinec určitého pohlaví zaujímá. Muži i ženy přistupují k vzájemným vztahům genderově specificky. Mají tendenci do svých partnerů opačného pohlaví promítat vlastní potřeby, nejistoty a obavy, což ovlivňuje jejich chování a očekávání. Partnerství je oblastí, v níž došlo v průběhu posledních let ke značnému vyrovnání genderových standardů: ženy mohou být v současné době téměř stejně aktivními jako muži a mohou o iniciaci a o průběhu partnerství rozhodovat téměř ve stejné míře.

Mužské sebepojetí je ve větší míře spojováno s důrazem na osobní stabilitu, odolnost a schopnost sebezprosažení. Nezvládnutí požadavků maskulinity a s tím spojený nedostatečný rozvoj mužského sebevědomí vede k odmítání dospělosti a povinností, které přináší. Mužská nezralost se může projevovat komplexem Petera Pana, který nechce dospět, přijímá roli věčného chlapce bez zodpovědnosti utíkajícího od možné intimity (Badinterová, 2005). Takoví muži buď zůstávají s matkou, nebo navazují vztah se ženami téhož typu, které jsou ochotny se o ně starat. Nezralost může vést i ke střídání povrchních vztahů, které se jeví neohrožující jen tehdy, pokud se nezačnou stávat hlubšími a trvalejšími.

Mezi mladými dospělými jsou i nezralé ženy. Žena, která není schopná přijmout zodpovědnost za svůj život, za partnerský vztah a za dítě, obvykle setrvává ve své původní rodině a využívá opory rodičů. Takový typ žen setrvává v pozici „věčného děvčátka“ (Corneau, 2000). Nechává ostatní, aby za ni rozhodovali. Místo samostatnosti a intimity setrvává ve vazbě na rodiče. Partnerské vztahy takových žen bývají krátkodobé, neuspokojivé a nebo k jejich navázání vůbec nedojde, protože nezralé ženy se intimního partnerství bojí. Subjektivně přijatelným řešením se stává odklad partnerského vztahu do budoucnosti, což má i své negativní důsledky – znemožní získání potřebných zkušeností a poučení se z nich. Nezralým řešením může být i volba mnohem staršího partnera, který automaticky přebírá zodpovědnost za partnerský vztah. Partner zastupující otcovskou ochranu rovněž brání osobnostnímu vývoji a pokud se mladá žena nakonec i přesto osamostatnila, vztah se rozpadne, protože splnil svůj úkol (Vágnerová, 2007).

Využitelnější vzdělání žen, jejich ekonomická soběstačnost a svoboda rozhodování o vlastním těhotenství, k níž došlo díky antikoncepci a možnosti umělého přerušování těhotenství, ovlivnily změnu v chápání obsahu tradiční mužské a ženské role. Ženy hodnotí tuto změnu spíše pozitivně, chápou ji jako projev emancipace, jako zvýšení jejich rovnoprávnosti s muži, které je spojené se zvýšením prestiže a možnosti dosáhnout lepšího sociálního postavení (Vágnerová, 2007). Žena se oproti tradičnímu pojetí stává dominantnější, samostatnější a nezávislejší. Pro muže nebylo spojeno vyrovnání genderových rolí s žádným ziskem, spíše s pocitem nejistoty či dokonce ohrožení. Muž ztratil v soukromém životě svou dřívější formálně deklarovanou dominanci a moc.

4.2.6 Single a sexualita

Nedílnou součástí partnerských vztahů je sexuální stránka soužití. Statistiky dokládají, že mladé páry spolu souloží nejen ve dvojicích, které se za čas berou, ale také ve dvojicích, které se rychle rozpadají. Soulož tedy neslouží výhradně k rozmnožování, ale 99,9 % lidí souloží pro potěšení, pro utváření či utvrzování vzájemných vztahů (Lacinová, Trpišovská, Farková, 2008).

V našem století došlo pravděpodobně k největším změnám sexuální morálky a sexuálního chování lidí za posledních tisíc let. Od jeho počátku jsme svědky uvolňování spojení mezi manželstvím a sexem. Toto uvolnění v našem kulturním okruhu souvisí pravděpodobně především s rostoucí sekularizací společnosti, odklonem od striktní sexuální morálky židovsko-křesťanské náboženské tradice a současně i s překonáním tradičního modelu rodiny patriarchálního typu (Weiss, Zvěřina, 2001). Mění se model soužití mužů a žen – stále přibývá párů vychovávajících své děti mimo manželství, jednopohlavních párů, rodin pouze s jedním rodičem či dětí žijících ve dvou rodinách svých rozvedených rodičů.

Většina uvedených změn sexuálního chování se týká především žen (snižování věku prvního styku, zvýšení počtu partnerů, nárůst předmanželských sexuálních zkušeností i dívek zahajujících pohlavní život před zákonnou věkovou hranicí). Tyto skutečnosti jsou pravděpodobně odrazem měnící se ženské role v moderní společnosti, odklonu od tradičních hodnot, od společnosti centrované na rodinu ke společnosti založené spíše na individualistických hodnotách, související s vývojem ekonomiky sociálního státu a liberální vlády (Weiss, Zvěřina, 2001).

Je třeba konstatovat, že celkově vzrůstá počet mužů a žen sexuálně plně neaktivních. I když příčiny tohoto jevu lze jenom odhadovat, snad budou souviset především se společenskými a ekonomickými změnami posledních let, např. se zvyšováním nabídky alternativních možností seberealizace v oblasti profesionální, studijní aj., které pak mohou vést k odkládání sňatku i porodu dítěte, dále se zvýšením pracovní a ekonomické zátěže apod. Uvedený trend nepřímo potvrzuje i zjištěný statisticky významný pokles počtu mužů a žen žijících v manželství, jenž odpovídá obecnému vývoji ve sňatečnosti u české populace v devadesátých letech (Weiss, Zvěřina, 2001).

Single, neboli člověk, který nenachází pravidelné sexuální uspokojení v náruči stálého milujícího partnera, je nezřídka nucen pravidelně, nebo příležitostně, hledat takové uspojo-

ní u partnerů nahodilých. Seznámí se v baru, na schůzce s přáteli, vzpomene si na někoho ze své minulosti, na koho nesmazal číslo, a po úspěšných úvodních formalitách s dotyčným(s dotyčnou) přejde do fáze „komunikace na fyzické úrovni“. Takové či podobné schéma se opakuje a pokud z některého takového schématu nevznikne nový vztah, single pokračuje v individuální periodě s nahodilými známostmi nadále. A tím si potenciálně zakládá na problém. Sexuální styk dvou lidí totiž není záležitost pouze tělesná. Single, který si tímto způsobem nahrazuje přísun uspokojení, získává dlouhodobě pouze uspokojení fyzické. Duševní stránka věci zůstává zatlačena do pozadí a pomalu vytváří v singleově nitru emoční vakuum. A přestože síla pohlavní touhy neklesá, a zážitky s příležitostnými sexuálními partnery jsou i nadále skvělé, začíná v jedinci narůstat pocit neuspokojení, rozčarování, smutku. Častou chybou singla bývá v takové chvíli výměna milence za nového, „zajímavějšího“, který bude pravděpodobně chvíli vzbuzovat větší porci vášně, ale ve výsledku se za čas ukáže, že bez emocí „to“ prostě není ono (Vrba, 2009, [ONLINE]).

Lidé žijící o samotě bývají často nařčeni z menšinové sexuální orientace. Na jednu stranu se není čemu divit, spousta homosexuálů totiž z důvodu malého počtu dostupných partnerů žije dlouho jako single. Přesto je nálepkování heterosexuálům nepříjemné.

4.3 Nejčastější důvody, proč lidé žijí jako singles

Podle socioložky Ivy Šmídové je hlavním důvodem, proč lidé žijí jako singles, změna v seberealizaci (cesta k seberealizaci vede už i jiným způsobem než pouze založením rodiny), jak jsem již zmiňovala (viz vznik single). Jako další důvod uvádí rostoucí nároky žen na partnery a budoucí otce jejich dětí. Ženy už dávno nehledají jen ekonomické zabezpečovatele, protože řada z nich už tuto roli zastane sama. Spíš mají ženy natolik jasnou představu o budoucím partnerovi, že se do ní nikdo nevejde, nebo ho tak vyděsí, že na tuto roli není ochoten přistoupit a raději zůstane sám. Třetí důvod s tímto konstatováním souvisí. V dnešním hektickém světě člověk potřebuje vypínat. Má-li doma rodinu, nejde to. Socioložka Iva Šmídová rovněž míní, že okolnosti, které vedou k životu mimo manželství, se seje vždy více. „Statistiky naznačují, že se jedná třeba také o velmi specifické sociální skupiny mužů, například těch s nízkým vzděláním. Na sňatkovém trhu nemohou najít potenciální partnerky, protože české ženy se tradičně vdávaly za muže vzdělanější, a tedy potenciálně úspěšnější, než jsou ony samy, a o nevzdělané muže zkrátka není zájem. Svou

roli může hrát také ročník narození, a tak i počet partnerek, které se nabízejí,“ říká socioložka (Benešová, 2009, [ONLINE]).

Americký sociolog Carl Weisman v roce 2008 uzavřel průzkum, podle kterého se muži neženou kvůli strachu ze špatného manželství. „Muži jsou mnohem víc vystrašení ze svatby se špatnou osobou než z toho, že by se neoženili nikdy. Toto je první generace lidí, kteří vyrůstají v době ošklivých rozvodů, mají zkrátka jiné preference a na tlaky společnosti nebdají,“ vysvětlil odborník (Benešová, 2009, [ONLINE]).

Psycholog Zbyšek Mohaupt souhlasí s důvody, které uvádí Carl Weisman, ale zmiňuje se i o dalších. Třeba nejistotu vlastní sexuální orientace, reálný nedostatek šancí na poznání vhodného partnera, onemocnění či handicap, možnost snazšího sexuálního uspokojení mimo vztahy a taky spirituální život nebo ekologické rozhodnutí nezatěžovat planetu dalšími potomky (Benešová, 2009, [ONLINE]).

Zajímavý pohled nabízí i psycholožka a sexuoložka Laura Janáčková, která říká: „Ze statistik víme, že zhruba 7 % populace k partnerskému životu prostě není vhodných. Lidé se tak buď sami dobrovolně rozhodnou, že žít bez trvalého partnera je pro ně příjemnější například proto, že mají koníčka, který je plně zahlučuje, důvodem mohou být ale i osobnostní zvláštnosti, například ostýchavost, neuroticismus, které dotýčenému stěžují kontakt s druhým pohlavím. Zapomenout nesmíme ale ani na různé sexuální poruchy, osobnostní anomálie či homosexuální orientaci.“ (Benešová, 2009, [ONLINE])

Jiným důvodem proč se člověk stává singlem, může být láska nešťastná. Navenek se může zdát, že je sám, ve skutečnosti však zmírá láskou k ženatému, zadanému či zkrátka jeho city neopětovanému jedinci – tohle pak může ústít v dobrovolnou samotu.

Žít po určitou dobu v osamění je v některých životních okamžicích přínosné až blahodárné. Rozchod s partnerem či partnerkou, s nímž člověka pojil vážný vztah, je jedním z nich. Jestliže během až děsivě krátké chvíle přijdeme o životní pilíř, není snadné se vzpamatovat. Někdy jsou potřeba měsíce či roky, než si vše srovnáme v hlavě a pochopíme, že už je to minulost. Rozpad osobně významného partnerského vztahu je prožíván jako ztráta důležité hodnoty, ať už jde o samotnou ztrátu vztahu a s ním související ohrožení pocitu citové jistoty a bezpečí, ztráty možnosti uspokojení dalších potřeb, propad sebehodnocení, především sebelásky, či pocit ztráty společenského postavení (Vágnerová, 2007). Opuštění partnerem vnímá mnoho lidí jako projev zrady a současně jako důkaz nízké hodnoty vlastní

osobnosti. Rozpad vztahu bývá, zejména v počáteční fázi, hodnocen výlučně či především emocionálně. Choo et al. (In Vágnerová, 2007) uvádí, že muži i ženy prožívají v této době podobné emoce: úzkost, smutek a vztek, ale mívají i pocity viny. Rozchod s partnerem bolí vždy. Často dokonce i toho, kdo se sám rozejít chtěl. Truchlení je reakcí přiměřenou. Rozchod s partnerem však může přinést i úlevu, zejména pokud byl tento vztah dlouhodobě neuspokojivý. Snahy ihned nahrazovat jednoho partnera druhým se nedoporučují (Šmolka, Pacek, 2007).

Zní to zvláště, ale pro mnohé singles může být překážkou k navázání vážného vztahu to, že mají vlastní byt. Podle sociologa Tomáška ho totiž vnímají jako své teritorium, které si úzkostlivě střeží. Obstarat si své bydlení je stálo spoustu času a peněz, a když s někým zkoušejí žít společně, najednou zjistí, že vybojovaný prostor nejsou schopni sdílet s jinou bytostí.

5 PROBLEMATIKA, KTERÁ MŮŽE MÍT ZA NÁSLEDEK SINGLE ŽIVOTNÍ STYL

5.1 Vliv konfliktů z dětství na vztah k opačnému pohlaví v pozdějším věku

Ráda bych nastínila, jak mohou konflikty z dětství ovlivnit vztah k opačnému pohlaví v pozdějším věku. Snad to postačí k tomu, abych poukázala na to, že jsme určité postoje k opačnému pohlaví mohli získat už v raném dětství a že se mohou projevit v pozdějších vztazích a že jsou relativně nezávislé na osobnosti partnera. Je nutné si uvědomit, že takové pocity často nevnímáme vědomě a jejich zdroje jsou nevědomé vždy.

U mužů často nacházíme zbytky jejich raného vztahu k matce (Horneyová, 2004). Především se jedná o to, že couvají před ženami, jež dávají jakékoli zákazy. Protože je péče o malé dítě obvykle svěřena matce, právě od matky získáváme nejen první zkušenosti s vřelostí a starostlivostí, ale dostáváme od ní také první zákazy. Zdá se, že je velmi obtížné se od těchto raných zkušeností plně osvobodit.

Druhým rysem, jenž ukazuje vztah nevyřešené závislosti na matce, je představa o svatosti ženy, která dosáhla nejvznešenějšího vyjádření v kultu Panny Marie (Horneyová, 2004). Tato představa možná může mít v každodenním životě jisté příjemné stránky, avšak z pohledu druhé strany je docela nebezpečná. V extrémních případech totiž vede k přesvědčení, že spořádaná žena je asexuální a že by ji člověk ponížil, kdyby po ní sexuálně toužil (Horneyová, 2004). V určitých případech to znamená, že člověk může milovat svou ženu a vážit si jí, ale nemůže po ní toužit. Lze očekávat, že s takovou ženou neprožije silné milostné zážitky, a proto bude sexuální uspokojení hledat někde jinde.

Třetím a posledním rysem je strach mužů, že nebudou schopni ženu uspokojit. Jde o strach z požadavků ženy obecně a o její nároky v oblasti sexuální zvláště. Tento strach má do jisté míry biologické kořeny, protože muž musí znovu a znovu dokazovat své schopnosti, zatímco žena je schopná mít pohlavní styk, počít a porodit dítě, i když je frigidní. Z ontologického hlediska má i tento strach svůj původ v dětství, kdy se malý chlapec cítil jako muž, ale obával se, že se jeho mužnosti budou smát, což raní jeho sebevědomí, když si z jeho dětinského dvoření dělali legraci a posmívali se mu. Tato nejistota se však vždy projeví nestabilní sebedůvěrou mužů ve vztahu k ženám (Horneyová, 2004).

Prostřednictvím příkladů, které uvádí Horneyová (2004), naznačím, jak může být narušen postoj žen k mužům: malá holčička, kterou ranilo nějaké velké zklamání s otcem, transformuje své vrozené pudové přání něco získat od muže na pomstychtivé přání něco si od něj násilím vzít. Tím je položen základ přímé linie vývoje vedoucího k pozdějšímu postoji, v jehož rámci bude dívka nejen popírat své mateřské pudy, ale bude ji motivovat jen jedna hnací síla, a to snaha muži nějak ublížit, využít ho a úplně ho vysát.

Předpokládejme, že existuje podobná transformace přání něco dostat na přání něco vzít. Dále předpokládejme, že přání něco vzít bylo vytěsněno kvůli úzkosti plynoucí z pocitů viny. Máme tu tedy základní konstelaci k vytvoření určitého typu ženy, která není schopná vytvořit si vztah s mužem, protože se bojí, že ji každý muž bude podezírat z toho, že od něj něco chce. To ve skutečnosti znamená, že se bojí, že by mohl uhodnout, jaké jsou její vytěsněné touhy. Nebo na něj bude projíkovat svá vytěsněná přání a bude si představovat, že ji každý muž chce jen využít, že od ní chce jen sexuální uspokojení a potom ji odloží.

Nebo předpokládejme, že reaktivní formace nadměrné skromnosti bude maskovat potlačěnou touhu po moci. Potom máme typ žen, které se zdráhají cokoli od svého muže žádat nebo přijímat. Taková žena však bude proto, že se jí nevrací vše vytěsněné, reagovat na nesplnění nevyjádřených přání depresí. Tak se nechtěně dostává z louže pod okap, stejně jako její partner, protože její deprese jej zasáhne mnohem více než přímá agrese. Vytěsnění agrese vůči mužům celkem často vysává z ženy veškerou energii. Žena se pak cítí bezradná a neschopná vypořádat se s nároky života.

5.2 Narcistická porucha

V definici single podle Psychologického slovníku Hartlových (2009) byla zmínka o tom, že jde o narcistně zahleděné jedince, kteří se zbavují odpovědnosti za druhého, příp. za rodinu, a nejsou schopni se omezovat. Je tedy potřeba vysvětlit, co si pod narcistickou poruchou představit.

Opuštěnost je stav, ve kterém se cítíme smutní a osamocení. Opuštěnost zažíváme při rozloučení s milovanými lidmi, věcmi a místy, při smrti bližních lidí. Často ji však pocítíme i bez toho, že by došlo k nějaké vnější události. Jsou období nebo okamžiky, ve kterých si připadáme opuštěni světem. Takové prožitky se nezdá, že by se pojí s depresí a do značné míry se dají vysvětlit na základě zkušenosti s opuštěností, ke které došlo v životě již velmi dáv-

no. Tuto souvislost si však většina lidí neuvědomuje. Ten, kdo zakusil rané opuštění, má sklon reagovat na každou pozdější zkušenost opuštěnosti nebo ztráty nesmírně citlivě a často se snaží ji magicky anulovat popíráním a tendencemi k připoutání. Opuštěnost prožitá v raném dětství vede v mnoha případech k určitému sebeodcizení. Člověku, který nesměl sám sebe prožívat pod milujícím pohledem dobré matky, mnohdy není přáno, aby se rozvíjel v souladu s vlastní spontaneitou a svým vrozeným životním vzorcem. Ani mu není dáno, aby utvářel svou autonomii a rozvíjel své já, které si je vědomé své vlastní hodnoty. Ten, kdo je odcizený sám sobě, se po celý život cítí nemilovaný, vykazuje tendence k depresivním rozladám a musí se podvolovat tomu, aby ho řídily cizí vlivy. Popsané potíže bývají označovány jako narcistická porucha (Asper, 2009).

Pojem narcismus vyšel z pojmenování sexuální perverze, jež projevuje nadměrnou lásku k vlastnímu tělu. Dnes narcismus označuje sebelásku nebo její poruchy obecně (Asper, 2009).

Narcisticky narušený člověk se skutečně jeví jako zamilovaný sám do sebe, egocentrický a egoistický. Vyzdvižení tohoto charakterového rysu k označení narcistické poruchy je však zavádějící a nechává zapomenout, že narcistické nepřirozené chování je pouze symptomem tragické poruchy v oblasti pocitu vlastní hodnoty. Lačnění po odezvě je pokusem zhodnotit člověka, který se v hloubi neumí přijmout a snaží se tento nedostatek vyrovnat kompenzací (Asper, 2009).

5.3 Neurotická potřeba lásky

Rozdíl mezi normální a neurotickou potřebou lásky lze formulovat takto: „Zatímco pro zdravého člověka je důležité být milován, respektován a uznáván těmi, které on sám uznává nebo na kterých je závislý, neurotik je ve své potřebě lásky kompulzivní a nerozlišuje“ (Horneyová, 2004, s. 239).

V souvislosti se single životním stylem bych chtěla zmínit jeden z projevů neurotické potřeby lásky, a to přeceňování lásky. Mám na mysli zejména jeden typ neurotických žen, které se cítí nešťastné, nejisté a mají deprese, protože nemají někoho, kdo by jim byl oddaný, kdo by je miloval nebo o ně nějak pečoval (Horneyová, 2004). Týká se to také žen, pro které přání vdát se nabylo nutkavého charakteru. Neustále se upínají k tomuto bodu (ke

svatbě), jako by byly zhypnotizované, ačkoli ony samy naprosto nejsou schopné milovat a jejich vztahy s muži jsou velice špatné.

Důležitou charakteristikou neurotické potřeby lásky je její neukojitelnost, která se projevuje extrémní žárlivostí: „Musíš milovat jenom mě!“ S tímto jevem se setkáváme v mnoha manželstvích, milostných vztazích i přátelstvích. Žárlivost v tomto směru není reakcí založenou na racionálních faktorech, je nenasatná a vyžaduje, aby člověk miloval výlučně tuto osobu. Dalším projevem neukojitelnosti neurotické potřeby lásky je potřeba bezpodmínečné lásky, což se dá vyjádřit takto: „Musíš mě milovat bez ohledu na to, jak se budu chovat.“ Potřeba bezpodmínečné lásky se projevuje také v jejich požadavku být milován, aniž by museli cokoli sami dávat, jako by chtěli říci: „Je jednoduché milovat někoho, kdo lásku opětuje, ale uvidíme, jestli mě budeš milovat, i když na oplátku nedostaneš nic.“ Může to dojít až tak daleko, že dokonce i ve svém sexuálním životě mohou mít tento pocit: „Miluješ mě jen proto, že ti přináším sexuální uspokojení.“ Partner musí prokazovat skutečnou lásku tím, že přináší oběti v oblasti morálních hodnot, peněz, času apod. Cokoli, co neodpovídá tomuto absolutnímu požadavku, je vnímáno jako odmítnutí (Horneyová, 2004).

Lidé, u kterých objevíme nevědomé přesvědčení, že nic takového jako láska neexistuje, obvykle prožili v dětství těžké zklamání, které je přimělo jednou provždy vymazat ze života lásku, citovou náklonnost a přátelství. Takové přesvědčení zároveň slouží jako ochrana proti skutečnému prožití odmítnutí. Neurotický člověk obvykle není schopen lásky kvůli úzkosti a latentní i otevřené hostilitě, která většinou vznikla už v dřívějším období života, protože se k němu samotnému chovali špatně. V důsledku toho, buď ze strachu, nebo právě kvůli hostilitě, takový člověk není schopen něco ze sebe dávat. Neurotický člověk si však obvykle neuvědomuje, že není schopen milovat (Horneyová, 2004).

Tito lidé se v zásadě chrání před svým ohromným strachem ze života, před svou úzkostí tak, že jsou úplně uzavřeni do sebe, a pocit bezpečí si zachovávají tak, že jsou odmítaví.

Součástí problému je také jejich strach ze závislosti. Protože tito lidé jsou ve skutečnosti závislí na citové náklonnosti druhých, je nebezpečí, že se dostanou do vztahu mučivé závislosti, opravdu veliké. Obávají se jakékoli formy závislosti tím více, že jsou přesvědčeni, že ostatní lidé jsou vůči nim nepřátelští (Horneyová, 2004).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÁ ČÁST

Podle Kerlingera (In Chráska, 2007) je vědecký výzkum systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.

6.1 Cíl

Cílem praktické části je zjistit postoje žen a mužů žijících single životním stylem k jejich single životnímu stylu.

Dílními cíli výzkumu je zjistit:

- a) hlavní důvody k single životního stylu,
- b) spokojenost se single životním stylem,
- c) nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot u lidí žijících single životním stylem,
- d) výskyt pocitu osamělosti u lidí žijících single životním stylem,
- e) kariéra jako hlavní příčina single životního stylu,
- f) výhody a nevýhody single životního stylu,
- g) stoupající nároky na partnera u lidí žijících single životním stylem,
- h) pohledy lidí žijících single životním stylem na založení rodiny - mít děti,
- i) obavy ze stárí u lidí žijících single životním stylem,
- j) výskyt pocitu stigmatizace u lidí žijících single životním stylem.

6.2 Metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem s ohledem na větší počet respondentů zvolila dotazník. Dotazník je velmi frekventovanou metodou získávání dat ve výzkumu. Gavora (In Chráska, 2007) vymezuje dotazník jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.

Dotazníkové metodě bývá často oprávněně vytýkáno, že nezajišťuje to, jací respondenti skutečně jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí, nebo chtějí, aby byli viděni. Data získaná dotazníkem mají vždy jen podmíněnou platnost a vyžadují vždy velmi obezřetnou interpretaci, abychom odlišili objektivní zjištění od subjektivních soudů. Výhodou dotazníku je, že

umožňuje poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů (Chráška, 2007).

Dotazník vlastní konstrukce (viz příloha P I) byl sestaven z 20 položek, pět položek se týkalo sociodemografických údajů a byly použity v závěrečné části. Respondenti odpovídali anonymně, což přispělo ke zvýšení validity výzkumu.

Ve struktuře dotazníku převažovaly položky uzavřené. Ve dvou případech byla formulována otevřená položka (položka č. 17 – uvést kraj a v případě, kdy respondenti na položku č. 3 odpověděli, že nejsou se svým single životním stylem spokojeni, byli vyzváni k tomu, aby uvedli, co by změnili) a ve třech položkách škálového typu. U čtyř položek byl nabídnutý typ odpovědi nevím, což je důležité proto, že respondentovi přináší možnost volby a nenutí jej k určité odpovědi. Tím se snižuje riziko zkreslení výsledku.

6.3 Podmínka výzkumu

Podmínkou výzkumu bylo, aby respondenti byli lidé žijící single životním stylem. Tuto podmínku zabezpečovala první položka dotazníku. Z 312 respondentů ji 34 nesplňovalo, a tudíž byli z výzkumného vzorku odebráni.

Tab. 1 Splnění podmínky – lidé žijící single životním stylem

Považujete se za singla?	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ano	278	89,1
ne	34	10,9

6.4 Charakteristika výzkumného vzorku

Výběr výzkumného vzorku byl záměrný. Výzkum byl prováděn v rámci komunity Přijď a Potkej (PaP). Výzkumný soubor tvořilo 278 respondentů – 139 žen a 139 mužů.

V tabulce 2 je uvedena struktura zkoumaného vzorku podle pohlaví a věku. Většina respondentů (70 %) byla ve věku mezi 25-34 lety.

Tab. 2 Struktura zkoumaného vzorku respondentů podle pohlaví a věku

Pohlaví	Věk				
	20-24 let	25-29 let	30-34 let	35-39 let	40 let a více
ženy	12	51	53	15	8
muži	10	40	51	25	13

Struktura zkoumaného vzorku podle pohlaví a vzdělání je znázorněna v následující tabulce. Nejvyšší zastoupení má středoškolské (40,6 %) a vysokoškolské (47,5 %) vzdělání. Nejvyšší dosažené vzdělání základní se ve výzkumném vzorku neobjevilo.

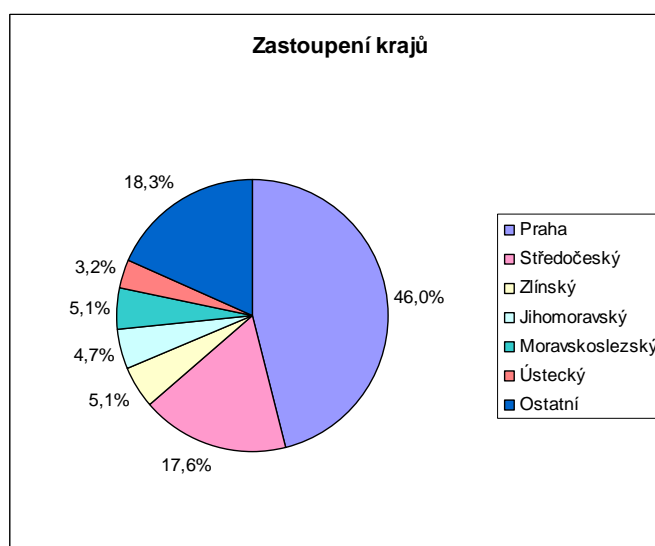
Tab. 3 Struktura zkoumaného vzorku podle pohlaví a vzdělání

Pohlaví	Vzdělání			
	Vyučen(a) v oboru	Středoškolské	Vyšší odborné	Vysokoškolské
ženy	0	60	14	65
muži	11	53	8	67

Většina respondentů žije ve městě (viz tabulka 4).

Tab.4 Struktura zkoumaného vzorku podle pohlaví a místa bydliště

Pohlaví	Místo bydliště	
	Město	Vesnice
ženy	112	27
muži	105	34

Graf 1. Procentuální zastoupení krajů

Procentuální zastoupení krajů znázorňuje graf 1. Z Prahy, hlavního města České republiky, pochází celých 46 % všech dotazovaných respondentů. Výrazné postavení zaujímá i Středočeský kraj (17,6 %).

6.4.1 Charakteristika Příjď a Potkej

Příjď a Potkej jsou zábavné aktivity pro nezadané a jejich přátele ve věku 25 - 35 let. Ačkoli je prvotním motivem uživatelů PaP najít partnera, nosnou myšlenkou PaP je nikoho neseznamovat, ale pouze poskytovat účastníkům pořádaných aktivit možnost se potkávat při různorodých činnostech. To dělá z PaP jedinečný projekt, kdy proces seznamování probíhá přirozenou a nenucenou formou v přátelské a uvolněné atmosféře. PaP aktivity jsou uživateli vnímány jako zábava pro nezadané lidi, kteří si uvědomují, že být single ve věku okolo 30ti let již není nic neobvyklého a odsouzeníhodného. Většinou se jedná o vyrovnané a se svým životem spokojené lidi, kteří nemají problém s ostatními komunikovat, mají pouze málo příležitostí potkávat protějšky stejných životních postojů a hodnot. Na rozdíl od jakýchkoli jiných forem seznamování, vznikají v rámci PaP pevná přátelství a silné společenské vazby.

Typickým návštěvníkem akcí Příjď a Potkej je středoškolsky či vysokoškolsky vzdělaný muž či žena v produktivním věku 25-35 let, který má nadprůměrné příjmy, ochotu investovat do sebe a svých zážitků, nemá rodinu a děti, tudíž i menší výdaje než jeho vrstevníci.

PaP vzniklo v roce 2008 a během prvního půl roku provozu se zaregistrovalo na portále www.prijdapotkej.cz více než 1 500 členů. V současné době má PaP více než 2 000 členů. Projekt neustále roste a přibývá v něm několik stovek nových uživatelů měsíčně, kteří ho využívají a dále doporučují svým přátelům a známým.

6.5 Administrace dotazníku

Výzkum probíhal 1. dubna - 5. dubna 2010 elektronickou formou na internetové adrese <http://postoje-singles-k-jejich-single-zivotnimu-stylu.vyplnto.cz/>. Odkaz byl prostřednictvím pana Martina Dvořáka (tvůrce komunity PaP) zaslán všem členům PaP.

Vyplněné dotazníky jsem nejprve roztřídila podle toho, zda splňují podmínku výzkumu (jsou singles) a následně podle pohlaví. Získaná data jsem převedla do tabulek programu MS Excel. K dalšímu zpracování a interpretaci výsledku jsem využila statistické metody

(výpočet četností, procentuální vyjádření, kontingenční tabulka, test nezávislosti chí-kvadrát a Pearsonův kontingenční koeficient).

6.6 Výzkumný problém

Postoje žen a mužů žijících single životním stylem k jejich single životnímu stylu.

6.7 Výzkumné otázky

- 1) Je důvod donucením okolnostmi častější než svobodná volba k single životnímu stylu u lidí žijících single životním stylem?
- 2) Jsou se svým single životním stylem častěji spokojeny ženy nebo muži?
- 3) Jaký je přístup lidí žijících single životním stylem k nezávislosti a svobodě?
- 4) Jak často se s pocity osamělosti setkávají lidé žijící single životním stylem?
- 5) Domnívají se lidé žijící single životním stylem, že kariéra je hlavní příčinou k single životnímu stylu?
- 6) Co považují lidé žijící single životním stylem za hlavní výhodu a nevýhodu jejich single životního stylu?
- 7) Stoupající nároky na partnera se častěji objevují u žen nebo u mužů žijících single životním stylem?
- 8) Plánují lidé žijící single životním stylem mít děti?
- 9) Jaký postoj zaujímají lidé žijící single životním stylem k obavám ze stárí?
- 10) Pociťují lidé žijící single životním stylem stigmatizaci kvůli jejich single životnímu stylu?

7 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

Uspořádáno podle položek dotazníku. Jednotlivé odpovědi jsou zpracovány do tabulek, případně pro lepší názornost doplněny grafem.

7.1 Vyhodnocení položek dotazníku

Položka č. 2: Z jakého důvodu žijete jako single?

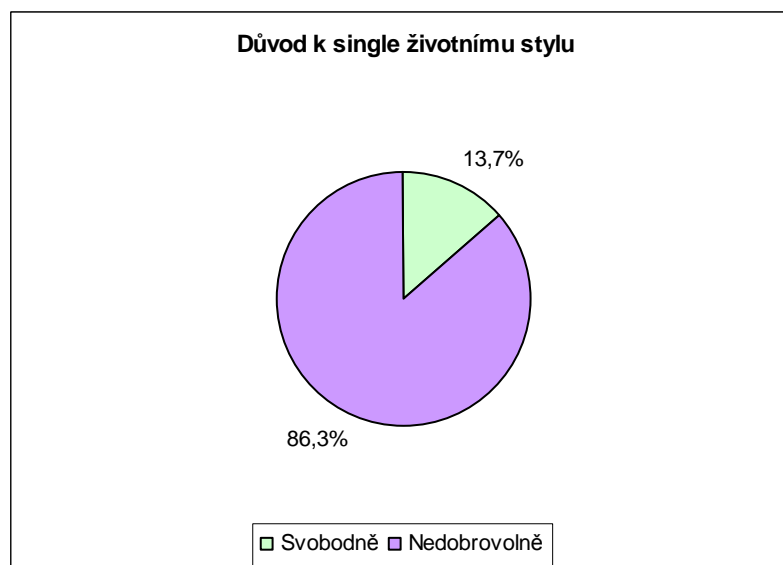
Záměrem bylo dozvědět se, zda lidé z komunity PaP, kteří žijí single životním stylem, se k danému životnímu stylu rozhodli svobodně, dobrovolně nebo je k tomu nutí okolnosti.

Tab. 5 Důvod k single životnímu stylu podle pohlaví

Pohlaví	Důvod			
	Svobodně		Nedobrovolně	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	17	12,2	122	87,8
muži	21	15,1	118	84,9
celkem	38	13,7	240	86,3

V tabulce jsou zaznamenány výsledky odpovědí podle pohlaví.

Graf 2. Důvod k single životnímu stylu u všech respondentů

Na tuto otázku odpovědělo 86,3 % respondentů tak, že důvod k single životnímu stylu je nedobrovolný. Pouze 13,7 % všech respondentů uvedlo, že k single životnímu stylu se rozhodli svobodně.

Na základě testu nezávislosti chí-kvadrát jsem dále zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a důvodem k single životnímu stylu. Závislost prokázána nebyla.

$$(\chi^2 = 0,488 < \chi^2(1) = 3,84)$$

Strukturu důvodů k single životnímu stylu dokresluje tabulka 6.

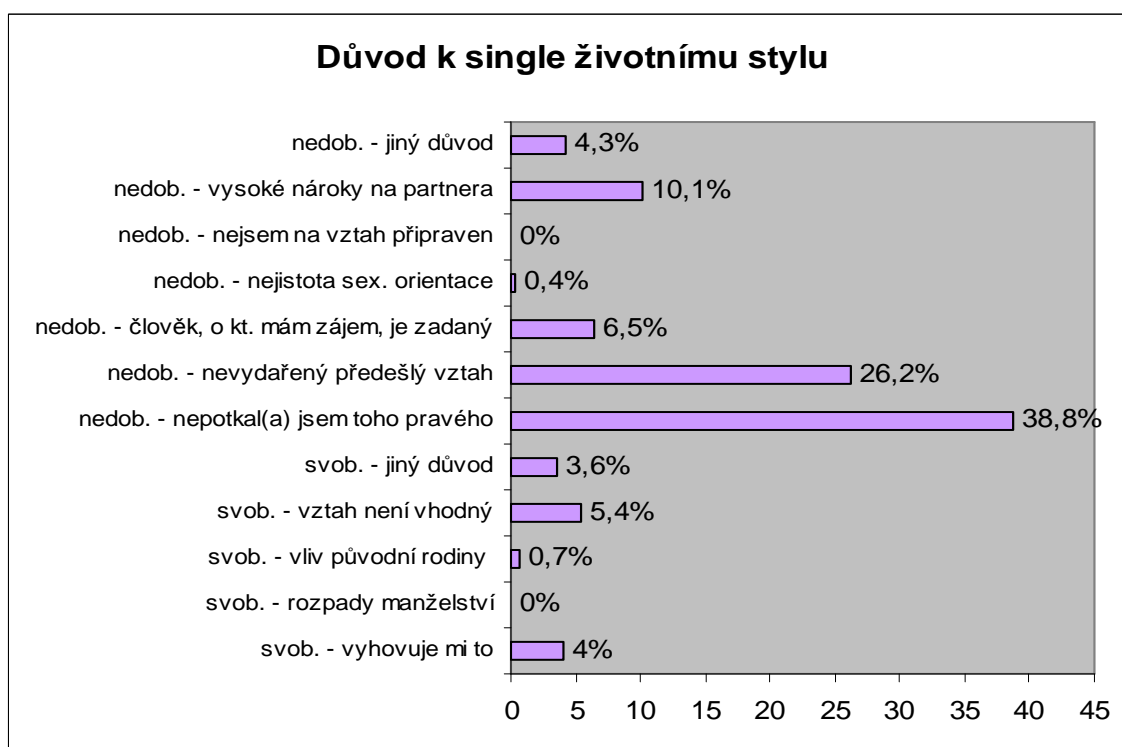
Tab. 6 *Struktura důvodů k single životnímu stylu podle pohlaví*

Důvod	Pohlaví		Celkem
	Ženy	Muži	
svobodně - single životní styl mi vyhovuje	5	6	11
svobodně - většina manželství se rozpadá, nechci dopadnout stejně	0	0	0
svobodně - vliv původní rodiny (vztahy mezi rodiči, neustálé hádky, rozvod apod.)	2	0	2
svobodně - v současné době pro mě vztah není vhodný (např. studium, kariéra apod.)	5	10	15
svobodně - jiný důvod	5	5	10
nedobrovolně - zatím jsem nepotkal(a) toho pravého	54	54	108
nedobrovolně - nevydařený předešlý vztah	39	34	73
nedobrovolně - člověk, o kterého mám zájem, je už zadaný	8	10	18
nedobrovolně - nejsem si jistý(á) svou sexuální orientací	1	0	1
nedobrovolně - nejsem na vztah připraven	0	0	0
nedobrovolně - mám vysoké nároky na partnera a nemůžu najít nikoho, kdo by je splňoval	14	14	28
nedobrovolně - jiný důvod	6	6	12

Nejčastěji uváděný důvod k single životnímu stylu jak u dotazovaných žen, tak u dotazovaných mužů je, že zatím nepotkali toho pravého. Dále následuje nevydařený předešlý vztah, vysoké nároky na partnera, člověk, o kterého mají zájem je už zadaný, a výrazné postavení zaujímá i důvod svobodné volby, kdy pro ně vztah v současné době není vhodný. Nejnižší zastoupení mají důvody svobodné rozhodnutí – vliv původní rodiny a nedobrovolné rozhodnutí – nejistota sexuální orientace, které u mužů nebyly ani jednou zvoleny.

Důvody svobodné rozhodnutí – rozpady manželství a nedobrovolné rozhodnutí – nepřipravenost na vztah ne zvolil ani jeden z respondentů. Z uvedených výsledků nevyplývají žádné podstatné rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů. Graf 3 vyjadřuje důvody k single životnímu stylu všech respondentů v procentech.

Graf 3. Důvody k single životnímu stylu u všech respondentů

Položka č. 3: Jste se svým současným životním stylem spokojen(a)?

Zjišťovala jsem, zda jsou častěji spokojeni se svým single životním stylem ženy nebo muži z komunity PaP.

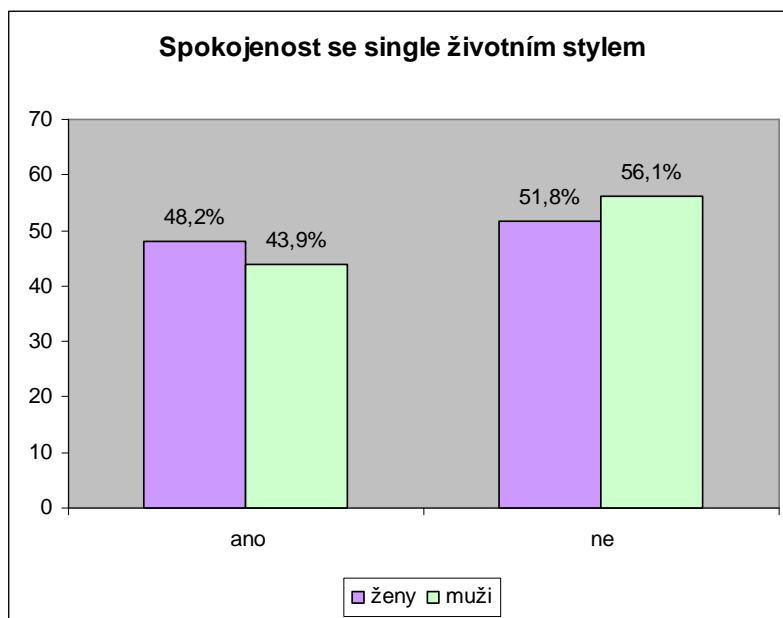
Tab. 7 Spokojenost se single životním stylem podle pohlaví

Pohlaví	Spokojenost			
	Ano		Ne	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	67	48,2	72	51,8
muži	61	43,9	78	56,1
celkem	128	46	150	54

Z uvedených výsledků vyplývá, že dotazovaní muži uvedli spokojenost se single životním stylem méně často než dotazované ženy (ale pouze o 4,3 %). 56,1 % mužů a 51,8 % žen

uvedlo, že se single životním stylem spokojeni nejsou. Následující graf dokresluje výše uvedené výsledky.

Graf 4. Spokojenost se single životním stylem podle pohlaví

Závislost mezi pohlavím a spokojeností se single životním stylem pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát prokázána nebyla ($\chi^2 = 0,52 < \chi^2(1) = 3,84$).

Respondenti, kteří na tuto položku odpověděli, že spokojeni nejsou, byli dále vyzváni, aby uvedli, co by změnili. Ti, kteří odpověděli, že spokojeni jsou, položku č. 4 přeskočili.

Položka č. 4: Co byste změnili?

Nejčastěji uváděná změna jednoznačně byla nebýt single. Potkat životní lásku, prožívat s ní radosti i starosti, založit rodinu a nebýt na všechno sám(a).

Často zmiňovanou změnou byla i práce. Omezit ji a více se věnovat osobnímu životu. V souvislosti s tím byl spojován volný čas. Mít kvalitnější náplň volného času a více času na zábavu. Značná část respondentů by změnila i postoj k sobě samému.

Pro názornost zde uvádím pár příkladů:

Žena, 30-34 let: Už mi je 32 let, mám svůj byt, ráda už bych s někým začala bydlet a tvořit budoucnost, ne že bych si toho člověka musela brát, ale abych nebyla sama a mohla sdílet.

Muž, 35-39 let: Našel upřímného člověka a ne jen ziskuchtivého.

Žena, 25-29 let: *Celkově postoj sama k sobě... Dokud nebudu spokojená sama se sebou, tak těžko může se mnou někdo být rád... Jsem zamilovaná do kluka, s kterým jsem byla přes dva roky a on to ukončil, protože mě nemá rád tak jako já jeho... A i přesto ho já dál miluji. Je to již půl roku co jsme od sebe... a já stále doufám, že budeme spolu... Nejsem naivní?*

Žena, 20-24 let: *Ráda bych se zase cítila v pohodě. Ted' nemám radost z toho co dělám. Myšlenky jsou stále v minulosti a mám pocit, že nic lepšího už mě potkat nemůže.*

Muž, 30-34 let: *Místo rozhlížení se po vhodných partnerech, zkusit spolužítí. Bud' to vyjde nebo ne.*

Žena, 30-34 let: *Chtěla bych bohatší společenský život, víc cestovat, chodit do divadla, kina... ale samotnou mě to tak nebaví a kamarádi/kamarádky nemají vždy čas.*

Žena, 30-34 let: *Více energie. Jedinou zpětnou reakci a „dobití baterek“ za vykonané získávám jen z pracovních aktivit. Ve volném čase mi energie schází, nesportuji, nezdokonaluji se v řeči, chybí mi motivace! Jakoby ztrácím smysl pro koho žít, nemám s kým konfrontovat prosté věci i ty pracovní.*

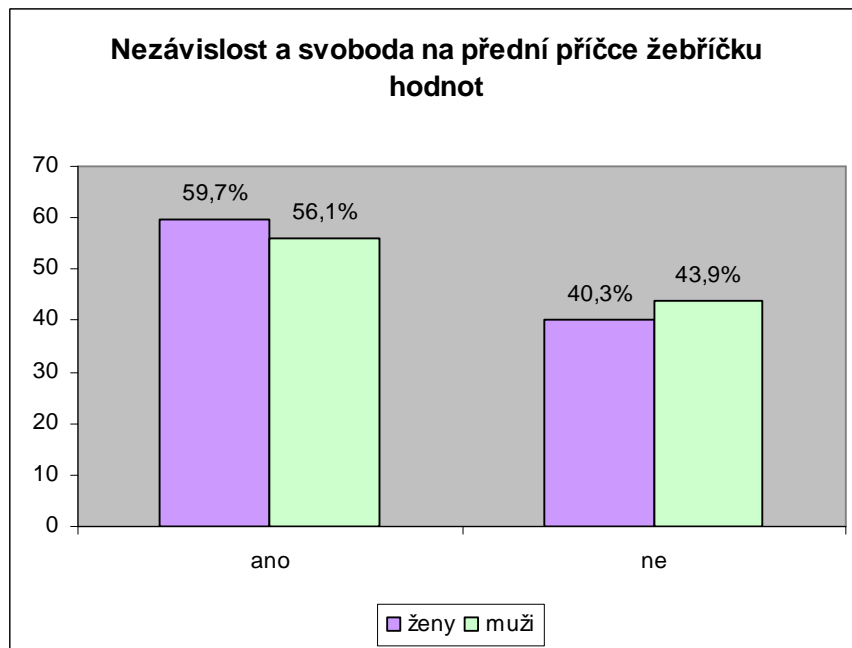
Položka č. 5: Kladete na přední příčku Vašeho žebříčku hodnot nezávislost a svobodu?

Záměrem této položky bylo zjistit, zda častěji muži nebo ženy z PaP žijící single životním stylem kladou na přední příčku žebříčku jejich hodnot nezávislost a svobodu.

Tab. 8 *Nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot podle pohlaví*

Pohlaví	Nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot			
	Ano		Ne	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	83	59,7	56	40,3
muži	78	56,1	61	43,9

Z uvedené tabulky vyplývá, že 59,7 % dotazovaných žen a 56,1 % dotazovaných mužů klade na přední příčku svého žebříčku svobodu a nezávislost.

Graf 5. Nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot podle pohlaví

Z grafu vidíme, že dotazované ženy uvedly častěji než dotazovaní muži, že nezávislost a svobodu staví na přední příčce jejich žebříčku hodnot, ale jen o 3,6 %.

Již z uvedených výsledků vyplývá, že rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů jsou minimální, což potvrdil i test nezávislosti chí-kvadrát – neexistuje závislost mezi pohlavím a přístupem k nezávislosti a svobodě ($\chi^2 = 0,37 < \chi^2(1) = 3,84$).

Položka č. 6: S pocity osamělosti se setkáváte?

Zjišťovala jsem, do jaké míry se s pocity osamělosti setkávají ženy a muži z PaP žijící single životním stylem.

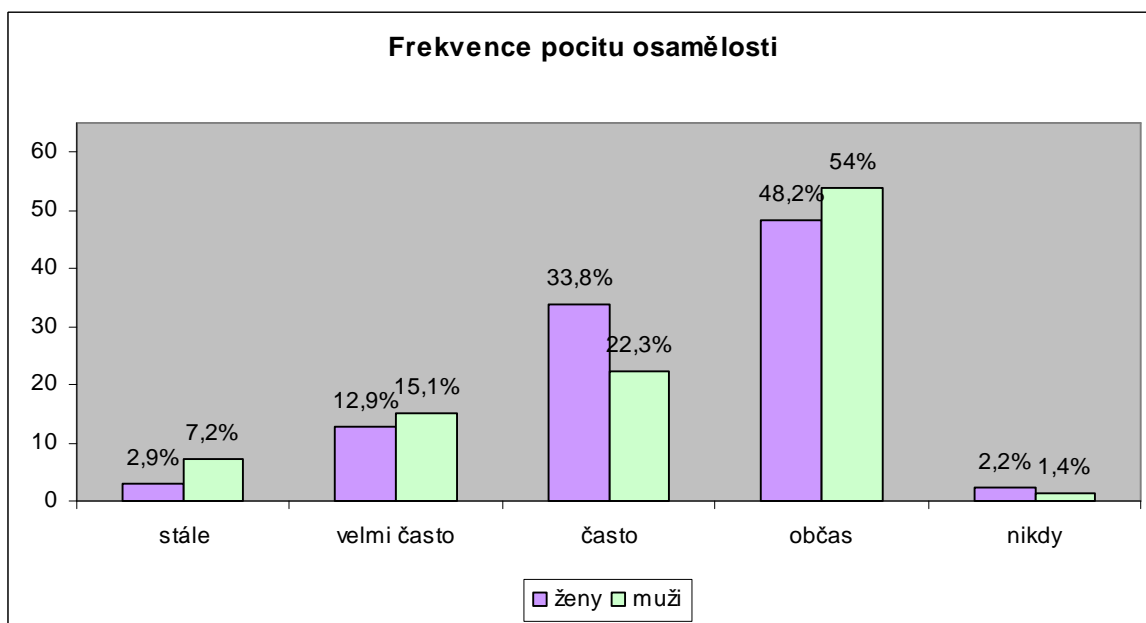
Tab. 9 Frekvence pocitu osamělosti podle pohlaví

Pohlaví	Frekvence pocitu osamělosti									
	stále		velmi často		často		občas		nikdy	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	4	2,9	18	12,9	47	33,8	67	48,2	3	2,2
muži	10	7,2	21	15,1	31	22,3	75	54	2	1,4

Z výsledků vidíme, že 2,9 % dotazovaných žen a 7,2 % dotazovaných mužů uvedlo, že s pocity osamělosti se trápí stále. 12,9 % žen a 15,1 % mužů se s pocity osamělosti setkávají velmi často, 33,8 % žen a 22,3 % mužů často a občas se s pocity osamělosti setkává

48,2 % žen a 54 % mužů. Pouze 2,2 % žen a 1,4 % mužů uvedlo, že pocit osamělosti je netrápí nikdy.

Graf 6. Frekvence pocitu osamělosti podle pohlaví

Z grafu 6 plynou následující informace: u možnosti stále převyšují muži ženy o 4,3 %, u možnosti velmi často o 2,2 %, u občas o 5,8 % a u nikdy o 0,8 %. U možnosti často převyšují naopak ženy muže o 11,5 %.

Závislost mezi pohlavím a výskytem pocitu osamělosti nebyla prokázána.

$$(\chi^2 = 6,5 < \chi^2(4) = 9,49)$$

Položka č. 7: Máte kolem sebe hodně přátel, na které se můžete spolehnout, obrátit se na ně, když se cítíte být osamoceni?

Záměrem bylo zjistit, zda ženy nebo muži mají kolem sebe více přátel, kteří jim pomáhají vyrovnat se s pocitem osamělosti.

Tab. 10 Dostatek přátel podle pohlaví

Pohlaví	Dostatek přátel			
	Ano, mám		Ne, nemám	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	104	74,8	35	25,2
muži	100	71,9	39	28,1

Z uvedených výsledků plyne, že dotazované ženy mají o pouhé 2,9 % více přátel, na které se můžou obrátit, když se cítí být osamoceni, než dotazovaní muži.

Položka č. 8: Myslíte si, že kariéra je u většiny lidí žijících single životním stylem hlavní příčinou jejich single životního stylu?

Zjišťovala jsem, jaký názor mají ženy a muži z komunity PaP žijící single životním stylem ke kariéře jako hlavní příčině single životního stylu.

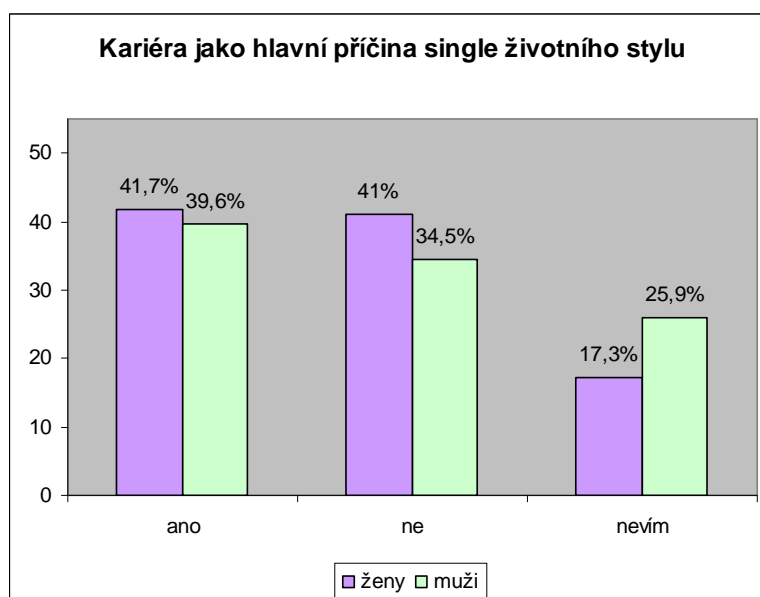
Tab. 11 Kariéra jako hlavní příčina single životního stylu podle pohlaví

Pohlaví	Kariéra jako hlavní příčina single životního stylu					
	Ano		Ne		Nevím	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	58	41,8	57	41	24	17,3
muži	55	39,6	48	34,5	36	25,9

Z tabulky vyplývá, že 41,8 % dotazovaných žen si myslí, že kariéra je u většiny singles hlavní příčinou jejich single životního stylu, 41 % žen si nemyslí, že kariéra je hlavní příčinou a 17,3 % žen neví.

39,6 % dotazovaných mužů se domnívá, že kariéra je u většiny singles hlavní příčinou jejich životního stylu. Pouze 34,5 % mužů si myslí, že kariéra není hlavní příčinou. Značné postavení zaujímá možnost nevím, kterou zvolilo 25,9 % všech dotazovaných.

Graf 7. Kariéra jako hlavní příčina single životního stylu podle pohlaví

Z grafu vidíme, že u možnosti ano převyšují ženy muže o 2,1 %, u možnosti ne o 6,5 % a u varianty nevím naopak převyšují muži ženy o 8,6 %.

Pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát jsem dále zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a postojem ke kariéře jako hlavní příčině single životního stylu. Závislost prokázána nebyla ($\chi^2 = 3,251 < \chi^2(2) = 5,99$).

Položka č. 9: V čem vidíte hlavní výhodu single životního stylu?

Cílem této položky bylo zjistit, co singles z komunity PaP považují za hlavní výhodu jejich single životního stylu. Při formulaci této položky jsem vycházela z výhod, které uvádí Vágnerová (2007).

Tab. 12 Hlavní výhoda single životního stylu podle pohlaví

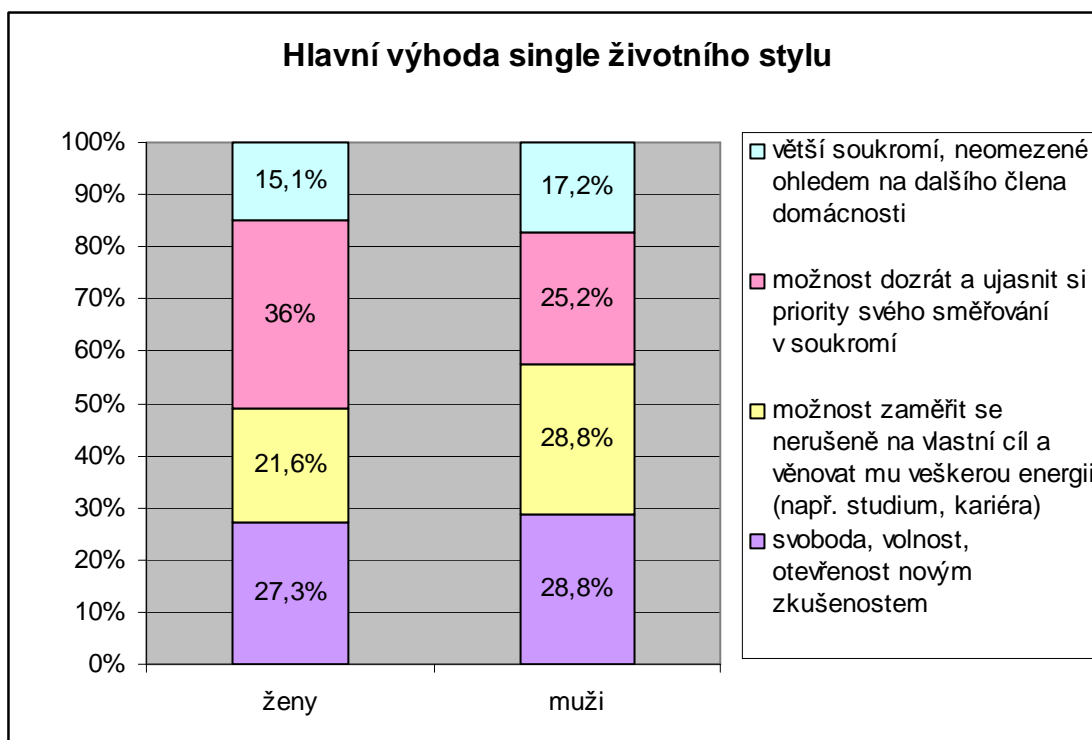
Pohlaví	Hlavní výhoda single životního stylu							
	svoboda, volnost, otevřenost novým zkušenostem		možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii		možnost dozrát a ujasnit si priority svého směřování v soukromí		větší soukromí, neomezené ohledem na dalšího člena domácnosti	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	38	27,3	30	21,6	50	36	21	15,1
muži	40	28,8	40	28,8	35	25,2	24	17,2

Z tabulky plyne, že 36 % dotazovaných žen považuje za hlavní výhodu single životního stylu možnost dozrát a ujasnit si vlastní priority, 27,3 % svobodu, volnost, otevřenost novým zkušenostem, 21,6 % možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii a 15,1 % žen považuje za hlavní výhodu single životního stylu větší soukromí, neomezené ohledem na dalšího člena domácnosti.

U dotazovaných mužů získaly stejné procento (28,8 %) dvě možnosti, a to svoboda, volnost, otevřenost novým zkušenostem a možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii. Možnost dozrát a ujasnit si vlastní priority svého směřování v soukromí uvedlo jako hlavní výhodu single životního stylu 25,2 % mužů a 17,2 % mužů zvolilo výhodu větší soukromí, neomezené ohledem na dalšího člena domácnosti.

Pro lepší názornost je zde uveden graf 8.

Graf 8. Hlavní výhoda single životního stylu podle pohlaví

Závislost mezi pohlavím a hlavní výhodou single životního stylu pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát prokázána nebyla ($\chi^2 = 4,3 < \chi^2(3) = 7,81$).

Položka č. 10: Za hlavní nevýhodu single životního stylu považujete?

Záměrem této položky bylo naopak zjistit, co singles z PaP považují za hlavní nevýhodu jejich single životního stylu. Při formulaci této položky jsem vycházela z nevýhod, které formuluje Vágnerová (2007).

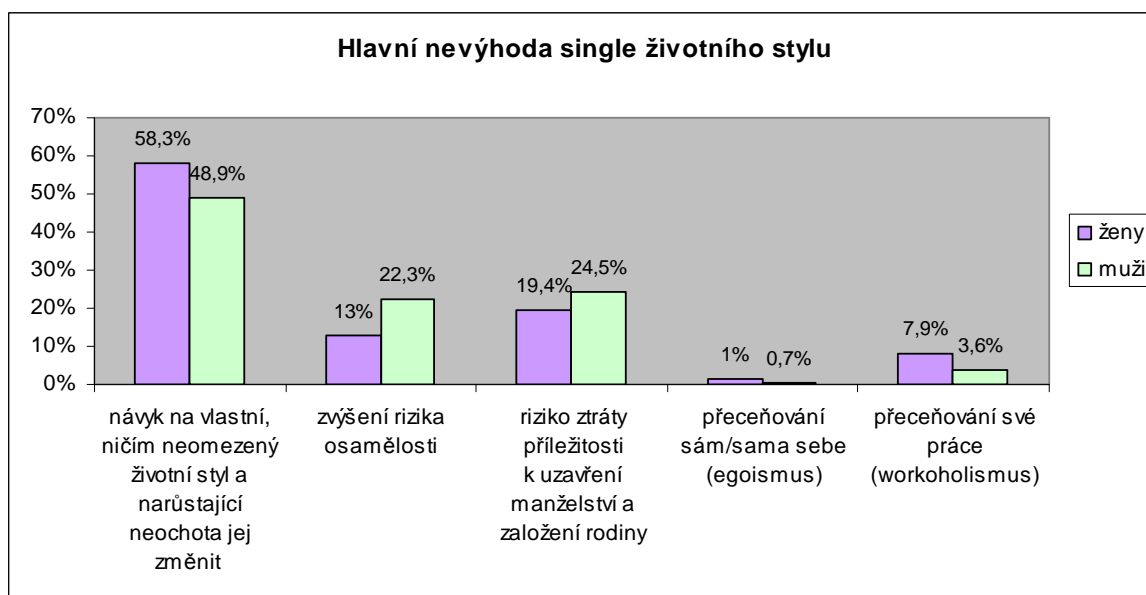
Tab. 13 Hlavní nevýhoda single životního stylu podle pohlaví

Pohlaví	Hlavní nevýhoda single životního stylu									
	návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochota jej změnit		zvýšení rizika osamělosti		riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny		přeceňování sám/sama sebe (egoismus)		přeceňování své práce (workoholismus)	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	81	58,3	18	13	27	19,4	2	1,4	11	7,9
muži	68	48,9	31	22,3	34	24,5	1	0,7	5	3,6

Dotazované ženy v 58,3 % uvedly jako hlavní nevýhodu single životního stylu návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochota jej změnit. Dále následovaly nevýhody riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny v 19,4 %, zvýšení rizika osamělosti ve 13 % a přeceňování své práce v 7,9 %. Pouhé 1,4 % žen zvolilo jako hlavní nevýhodu single životního stylu přeceňování sama sebe (egoismus).

Dotazovaní muži jako hlavní nevýhodu single životního stylu nejčastěji uvedli návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochota jej změnit, a to v 48,9 %. Riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny zvolilo 24,5 % mužů. Nevýhoda zvýšení rizika osamělosti byla zvolena u 22,3 % mužů a přeceňování své práce u 3,6 % mužů. 0,7 % mužů uvedlo jako hlavní nevýhodu single životního stylu přeceňování sám sebe.

Graf 9. Hlavní nevýhoda single životního stylu podle pohlaví

Z grafu plyne, že dotazované ženy o 9,4 % častěji než dotazovaní muži zvolily jako hlavní nevýhodu single životního stylu návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochotu jej změnit. U možnosti zvýšení rizika osamělosti převyšují muži ženy o 9,3 % a u varianty riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny o 5,1 %. Přeceňování sám/sama sebe jako hlavní nevýhodu single životního stylu uvedlo o 0,3 % více žen a přeceňování své práce opět zvolilo více žen (o 4,3 %).

Pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát jsem dále zjišťovala, zda existuje závislost mezi pohlavím a hlavní nevýhodou single životního stylu. Závislost ani u této položky prokázána nebyla ($\chi^2 = 7,97 < \chi^2(4) = 9,49$).

Položka č. 11: S výrokem „mé nároky na partnera stoupají“

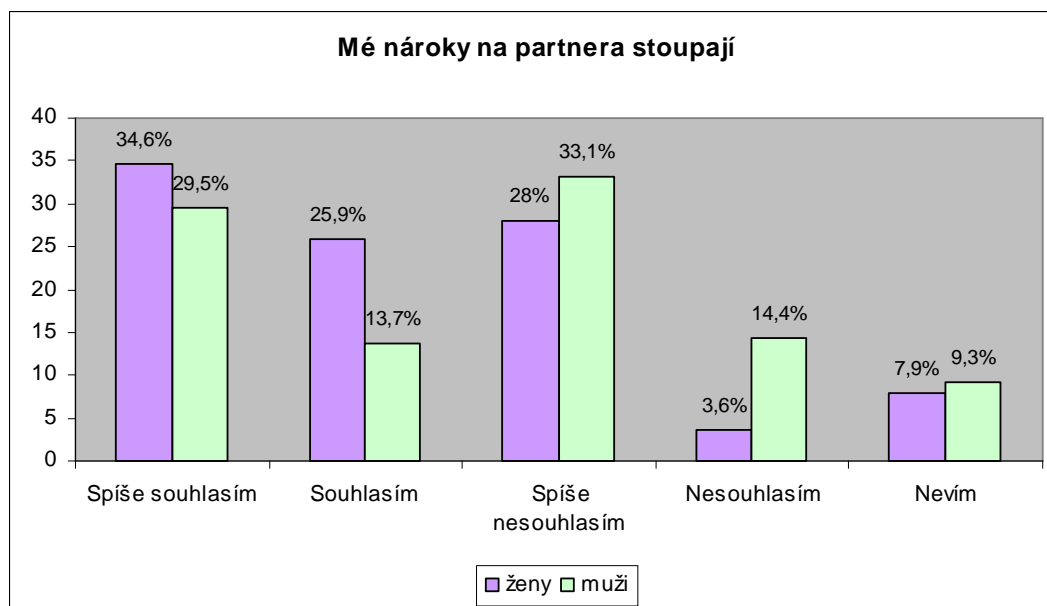
Zjišťovala jsem, zda lidé z PaP žijící single životním stylem zvyšují své nároky na potenciální partnery, což může mít také za následek právě single životní styl.

Tab. 14 *Mé nároky na partnera stoupají podle pohlaví*

Pohlaví	Mé nároky na partnera stoupají									
	Spíše souhlasím		Souhlasím		Spíše nesouhlasím		Nesouhlasím		Nevím	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	48	34,6	36	25,9	39	28	5	3,6	11	7,9
muži	41	29,5	19	13,7	46	33,1	20	14,4	13	9,3

U této položky dochází ke znatelným rozdílům mezi odpověďmi žen a mužů. Dotazované ženy v 34,6 % spíše souhlasí s tím, že jejich nároky na partnera stoupají, v 28 % spíše nesouhlasí, v 25,9 % souhlasí a v 7,9 % neví. 3,6 % dotazovaných žen zvolilo odpověď nesouhlasí.

Dotazovaní muži uvedli v 33,1 % (o 5,1 % více než u žen), že spíše nesouhlasí s tím, že jejich nároky na partnera stoupají, v 29,5 % (o 5,1 % méně než u žen) spíše souhlasí, v 14,4 % (o 10,8 % více než u žen) nesouhlasí a v 13,7 % (o 12,2 % méně než u žen) souhlasí. Variantu nevím zvolilo 9,3 % dotazovaných mužů. Pro lepší názornost je zde uveden graf 10.

Graf 10. Mé nároky na partnera stoupají podle pohlaví

Pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát jsem se dále zaměřila, zda existuje závislost mezi pohlavím a rostoucími nároky na partnera. Zde byla prokázána závislost.

Tab. 15 Kontingenční tabulka (stoupající nároky na partnera : pohlaví)

Pohlaví	Mé nároky na partnera stoupají					celkem
	spíše souhlasím	souhlasím	spíše nesouhlasím	nesouhlasím	nevím	
ženy	48 (44,5)	36 (27,5)	39 (42,5)	5 (12,5)	11 (12)	139
muži	41 (44,5)	19 (27,5)	46 (42,5)	20 (12,5)	13 (12)	139
celkem	89	55	85	25	24	278

Z pozorovaných a očekávaných četností jsem vypočítala hodnotu testového kritéria chí-kvadrát:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P - O)^2}{O} = 15,55$$

Vypočítanou hodnotu jsem srovnala s kritickou hodnotou $\chi^2(4) = 9,49$. Vzhledem k tomu, že hodnota χ^2 je větší než hodnota kritická, odmítám nulovou hypotézu, že mezi pohlavím a stoupajícími nároky na partnera není závislost. Mezi stoupajícími nároky na partnera u žen a mužů jsou tedy statisticky významné rozdíly. Test významnosti jsem prováděla na hladině významnosti 0,05.

K posouzení, zda jde o silnou nebo slabou závislost, slouží Pearsonův kontingenční koeficient (Klímek, 2005):

$$P = \sqrt{\frac{\chi^2}{\chi^2 + n}} = 0,23$$

Tento koeficient je blízky nule, což naznačuje jen velmi slabou statistickou závislost pohlaví na nárocích na partnera v daném vzorku 278 respondentů.

Položka č. 12: Plánujete v budoucnosti mít děti?

Cílem bylo zjistit, jaký pohled mají lidé z PaP žijící single životním stylem na založení rodiny.

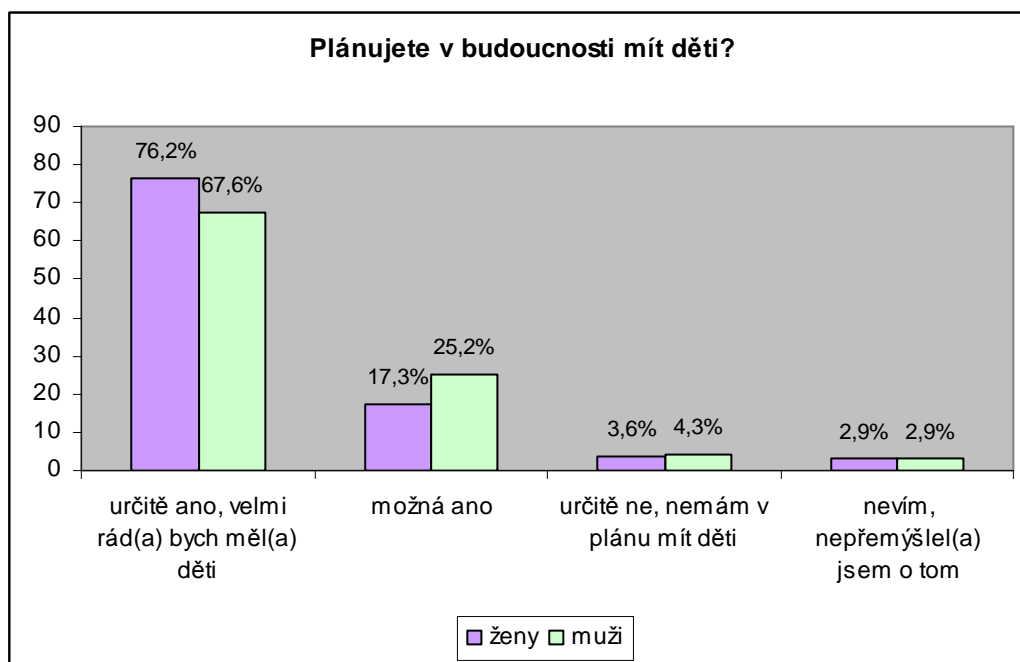
Tab. 16 Plánujete v budoucnosti mít děti podle pohlaví

Pohlaví	Plánujete v budoucnosti mít děti?							
	určitě ano, velmi rád(a) bych měl(a) děti		možná ano		určitě ne, nemám v plánu mít děti		nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	106	76,2	24	17,3	5	3,6	4	2,9
muži	94	67,6	35	25,2	6	4,3	4	2,9

Na zadanou položku odpovědělo 76,2 % dotazovaných žen, že určitě by rády měly děti, 17,3 % možná ano, 3,6 % určitě ne a 2,9 % dotazovaných žen o tom nepřemýšlelo.

Dotazovaní muži v 67,6 % odpověděli, že určitě ano, chtěli by mít děti, v 25,2 % možná ano, v 4,3 % určitě ne a v 2,9 % neví, nepřemýšleli o tom.

Graf 11. Plánujete v budoucnosti mít děti podle pohlaví

Pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát nebyla zjištěna závislost mezi pohlavím a budoucími plány mít děti ($\chi^2 = 2,86 < \chi^2(3) = 7,81$).

Položka č. 13: Obáváte se stáří?

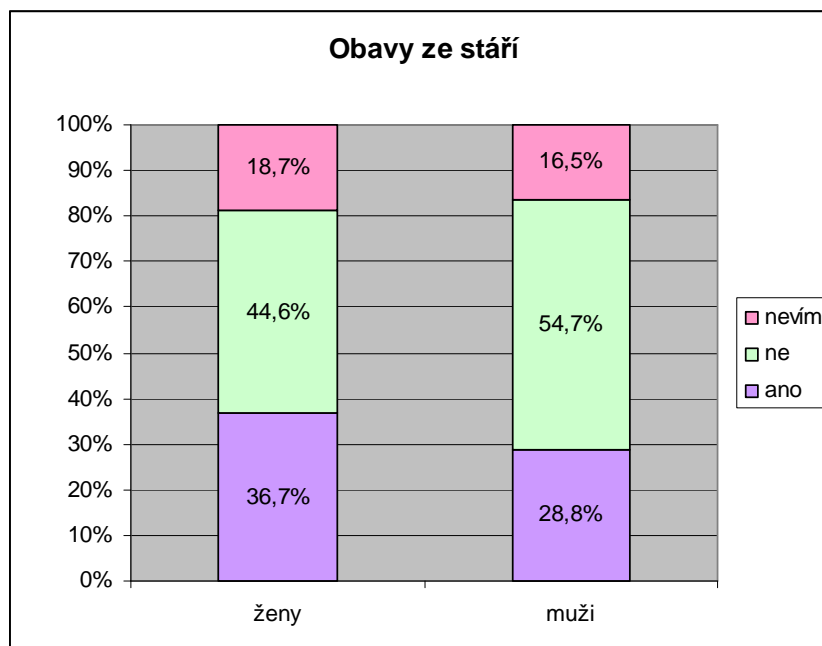
Zjišťovala jsem, zda se lidé z komunity PaP žijící single životním stylem obávají stáří.

Tab. 17 Obavy ze stáří podle pohlaví

Pohlaví	Obavy ze stáří					
	ano		ne		nevím	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	51	36,7	62	44,6	26	18,7
muži	40	28,8	76	54,7	23	16,5

Mezi odpověďmi žen a mužů jsou znatelné rozdíly. Z tabulky vyplývá, že 44,6 % dotazovaných žen se stáří neobává, 36,7 % se naopak stáří obává a 18,7 % neví. Dotazovaní muži se v 54,7 % (o 10,1 % více než u žen) neobávají stáří, v 28,8 % (o 7,9 % méně než u žen) obávají a v 16,5 % neví. Uvedené výsledky dokresluje graf 12.

Graf 12. Obavy ze stáří podle pohlaví

I u této položky jsem se opět zaměřila, zda existují statisticky významné rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů k obavám ze stáří. Statisticky významné rozdíly pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát zjištěny nebyly ($\chi^2 = 2,93 < \chi^2(2) = 5,99$).

Položka č. 14: Míváte pocit, že jste okolím kvůli Vašemu životnímu stylu stigmatizován(a)?

Záměrem bylo zjistit, zda se lidé žijící single životním stylem setkávají s pocitem stigmatizace kvůli jejich single životnímu stylu.

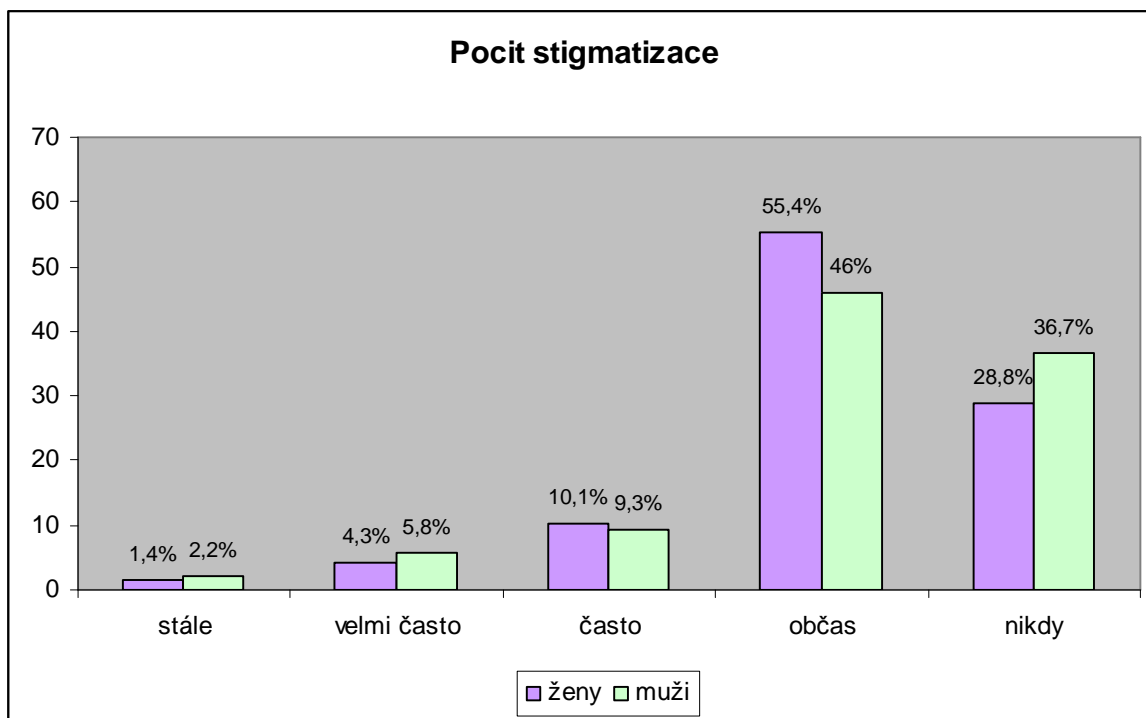
Tab. 18 Pocit stigmatizace podle pohlaví

Pohlaví	Pocit stigmatizace									
	stále		velmi často		často		občas		nikdy	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	2	1,4	6	4,3	14	10,1	77	55,4	40	28,8
muži	3	2,2	8	5,8	13	9,3	64	46	51	36,7

55,4 % dotazovaných žen se s pocitem stigmatizace setkává občas, 28,8 % se s pocitem stigmatizace kvůli jejich single životnímu nesetkává nikdy, 10,1 % často, 4,3 % velmi často a 1,4 % stále.

Dotazovaní muži se k pocitu stigmatizace kvůli jejich single životnímu stylu vyjádřili následovně: 46 % se s pocitem stigmatizace setkává občas, 36,7 % nikdy, 9,3 % často, 5,8 % velmi často a 2,2 % stále.

Graf 13. Pocit stigmatizace podle pohlaví

Z grafu vyplývá, že u možnosti stále převyšují muži ženy o 0,8 %, u velmi často o 1,5 % a u nikdy o 7,9 %. U varianty často převyšují naopak ženy muže o 0,8 % a u občas o 9,4 %. Statisticky významné rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů k výskytu pocitu stigmatizace prokázány nebyly ($\chi^2 = 3,05 < \chi^2(4) = 9,49$).

Položka č. 15: *Váš single životní styl považujete za dobrovolný dočasný, dobrovolný stabilní, nedobrovolný dočasný nebo nedobrovolný stabilní?*

V následující tabulce jsou uvedeny odpovědi respondentů podle pohlaví.

Tab. 19 Volba single životního stylu podle pohlaví

Pohlaví	Váš single životní styl považujete za:							
	dobrovolný dočasný		dobrovolný stabilní		nedobrovolný dočasný		nedobrovolný stabilní	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
ženy	52	37,4	4	2,9	75	54	8	5,7
muži	38	27,3	1	0,7	88	63,3	12	8,7
celkem	90	32,4	5	1,8	163	58,6	20	7,2

Z dotazovaných respondentů 58,6 % považuje svůj single životní styl za nedobrovolný dočasný, 32,4 % za dobrovolný dočasný, 7,2 % za nedobrovolný stabilní a 1,8 % za dobrovolný stabilní.

Závislost mezi pohlavím a volbou single životního stylu pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát prokázána nebyla ($\chi^2 = 5,81 < \chi^2(3) = 7,81$).

Graf 14. Volba single životního stylu u všech respondentů

Uvedený graf znázorňuje procentuální vyjádření volby single životního stylu. Z dotázaných respondentů na zadanou položku odpovědělo 66 % tak, že svůj single životní styl považují za nedobrovolný.

7.2 Odpovědi na výzkumné otázky

1) Je důvod donucením okolnostmi častější než svobodná volba k single životnímu stylu u lidí žijících single životním stylem?

Na základě vyhodnocení položek č. 2 a 15 konstatuji, že většina dotazovaných respondentů se k single životnímu stylu nerozhodla svobodně, ale nutí je k tomu okolnosti.

Je potřeba brát na vědomí, že respondenti jsou členy komunity Přijď a Potkej. Jak už nám říká sám název komunity, většina respondentů nejspíš má málo příležitostí potkávat příslušníky opačného pohlaví stejných životních postojů a hodnot a právě z tohoto důvodu jsou členy komunity Přijď a Potkej, která jim nabízí zábavné aktivity pro nezadané, při kterých jim je poskytnuta možnost potkávat se. Tuto myšlenku potvrdil i fakt, že 39 % všech dotazovaných respondentů uvedlo jako důvod k single životnímu stylu, že zatím ne-

potkali toho pravého. Významné postavení zauímají i důvody nevydařený předešlý vztah (26 %) a vysoké nároky na partnera (10 %).

2) Jsou se svým single životním stylem častěji spokojeny ženy nebo muži?

Podle odpovědí u položky č. 3 ženy sice častěji uvedly spokojenost s jejich single životním stylem než muži, ale rozdíl je o pouhých 6 respondentů. Dalo by se říct, že jak u žen, tak u mužů je téměř polovina respondentů se svým single životním stylem spokojena i přesto, že si většina respondentů single životní styl ne zvolila svobodně. Podle mého názoru to může být dáno tím, že už si na daný životní styl zvykli, začíná jim vyhovovat a uvědomují si jeho výhody.

U těch, kteří se single životním stylem spokojeni nejsou, jsem se dále zaměřila na to, co by chtěli změnit, s čím nejsou spokojeni. Jednoznačně se většina respondentů shodla na nebytí single, ale double. Často uváděnou změnou byla i práce – omezit ji a více se věnovat osobnímu životu, volnému času a zábavě.

3) Jaký je přístup lidí žijících single životním stylem k nezávislosti a svobodě?

Jako jedna z často uváděných výhod single životního stylu je nezávislost a svoboda. Zaměřila jsem se tedy na to, zda nezávislost a svoboda hrají významnou roli i u lidí z komunity Přijď a Potkej. 60 % dotazovaných žen a 56 % dotazovaných mužů uvedlo, že nezávislost a svobodu staví na přední příčku jejich žebříčku hodnot. Uvedená procenta nejsou nijak zvláště převratná. Našla se i značná část respondentů, pro které nezávislost a svoboda nehraje v životě nejdůležitější roli. Dalo by se soudit, že právě tyto respondenti by nezávislost a svobodu raději vyměnili za vztah a závislost.

4) Jak často se s pocity osamělosti setkávají lidé žijící single životním stylem?

Jak uvádí francouzský sociolog J. C. Kaufmann, že singles oscilují mezi pocitem samoty a radostí z nezávislosti, se potvrdilo. Jak jsem již uvedla v teoretické části, s pocity osamělosti se občas setkává každý. U lidí z komunity Přijď a Potkej žijící single životním stylem se zjistilo i značné množství respondentů (47 %), kteří se s pocity osamělosti setkávají častěji než jen občas. Na základě těchto výsledků soudím, že právě samota je jednou z hlavních nevýhod single životního stylu. Je nutné dodat, že mezi odpověďmi žen a mužů nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly ve frekvenci pocitu osamělosti.

V souvislosti s touto otázkou mě dále zajímalo, zda lidé žijící single životním stylem mají dostatek přátel, kteří jim pomáhají se s pocity osamělosti vyrovnat. Téměř 75 % všech respondentů uvedlo, že mají dostatek přátel, na které se můžou obrátit, když se cítí být osamoceni.

5) Domnívají se lidé žijící single životním stylem, že kariéra je hlavní příčinou k single životnímu stylu?

Na základě vyhodnocení položky č. 8 konstatuji, že 42 % dotazovaných žen a 40 % dotazovaných mužů se domnívá, že kariéra může mít u většiny singles vliv na jejich single životní styl. Mezi odpověďmi žen a mužů se neprokázaly statisticky významné rozdíly, což nepotvrdilo, že ženy mají na kariéru jako hlavní příčinu single životního stylu odlišný názor než muži. Značné procento žen (41 %) si nemyslí, že kariéra je u většiny singles jejich hlavní příčinou k single životnímu stylu. Lze tedy soudit, že i ženy s vysokými ambicemi nemusí vždy preferovat profesní kariéru na úkor typicky ženských rolí.

6) Co považují lidé žijící single životním stylem za hlavní výhodu a nevýhodu jejich single životního stylu?

Podle odpovědí u položky č. 9 konstatuji, že u žen zvítězila výhoda možnost dozrát a ujasnit si priority svého směřování v soukromí (36 %). Významné postavení u žen zaujímá i výhoda svoboda, volnost a otevřenost novým zkušenostem.

U odpovědí mužů jsou od odpovědí žen patrné mírné rozdíly, které ale nejsou statisticky významné. Výhody svoboda, volnost, otevřenost novým zkušenostem a možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii získaly u dotazovaných mužů stejné procento (29 %). Jen o 4 % méně získala u mužů výhoda možnost dozrát a ujasnit si priority svého směřování v soukromí.

Ani jednu z uvedených výhod nezvolilo drtivé množství respondentů. Nelze tedy jednoznačně určit hlavní výhodu single životního stylu.

Naopak hlavní nevýhodu na základě vyhodnocení položky č. 10 určit lze. 58 % dotazovaných žen a 49 % dotazovaných mužů uvedlo jako hlavní nevýhodu single životního stylu návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochotu jej změnit. Daleko za touto nevýhodou stojí nevýhody riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny (22 % všech respondentů) a zvýšení rizika osamělosti (18 % všech respondentů).

Mezi odpověďmi žen a mužů nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly.

7) Stoupající nároky na partnera se častěji objevují u žen nebo u mužů žijících single životním stylem?

Podle odpovědí u položky č. 11 konstatuji, že stoupající nároky na partnera se častěji objevují u žen z komunity Přijď a Potkej než u mužů. Mezi odpověďmi žen a mužů byly zjištěny statisticky významné rozdíly. Celých 26 % dotazovaných žen souhlasí s výrokem, že jejich nároky na partnera stoupají. Pouhých 14 % dotazovaných mužů je stejného názoru. Naopak jen 4 % žen nesouhlasí s tím, že jejich nároky na partnera stoupají (o 10 % méně než u odpovědí mužů).

Na základě těchto výsledků se potvrdilo, že ženy už nehledají jen ekonomické zabezpečovatele, spíše naopak už mají natolik jasnou představu o budoucím partnerovi, že se do ní nikdo nevejde. Mají přehnané požadavky na své partnery a nehodlají z nich slevit, což může mít za následek právě single životní styl.

8) Plánují lidé žijící single životním stylem mít děti?

Na základě odpovědí u položky č. 12 konstatuji, že drtivá většina lidí z komunity Přijď a Potkej žijících single životním stylem plánuje mít v budoucnosti děti. Mezi odpověďmi žen a mužů nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly.

9) Jaký postoj zauímají lidé žijící single životním stylem k obavám ze stáří?

Podle odpovědí u položky č. 13 se 37 % dotazovaných žen a 29 % dotazovaných mužů obává stáří. Tento mírný rozdíl by mohl být podle mého názoru způsoben tím, že ženy dříve ztrácejí na atraktivitě než muži. Mohou mít pocit, že už nepotkají toho pravého a zůstanou osamoceny. Větší množství respondentů (jak u žen, tak u mužů) se však obavami ze stáří netrápí.

10) Pociťují lidé žijící single životním stylem stigmatizaci kvůli jejich single životnímu stylu?

Podle odpovědí na položku č. 14 se téměř 35 % všech respondentů s pocitem stigmatizace kvůli jejich single životnímu stylu neseťkává nikdy. Polovina všech respondentů se s pocitem stigmatizace seťkává občas. Častější výskyt pocitu stigmatizace je pouze u 15 % všech respondentů, což není nijak závažné. Nedá se tvrdit, že by lidé z komunity Přijď a Potkej žijící single životním stylem se kvůli jejich single životnímu cítili stigmatizováni.

Nebyly ani zjištěny statisticky významné rozdíly mezi odpověďmi žen a mužů. Nedá se tedy tvrdit, že svobodné ženy to mají v tomto ohledu obtížnější než svobodní muži.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo ověření a srovnání postojů žen a mužů žijících single životním stylem k jejich single životnímu stylu.

Činnosti spjaté s vytvářením této bakalářské práce se pro mě staly zdrojem nových zkušeností, přinesly mi tvůrčí uspokojení, rozšířily mé obzory a prohloubily zájem o problematiku single životního stylu. Při zpracování teoretické části jsem měla možnost se seznámit se zajímavou literaturou a informacemi.

Výsledky dotazníkového šetření prokázaly, že drtivá většina lidí z komunity Přijď a Potkej se k single životnímu stylu nerozhodla svobodně, ale nutí je k tomu okolnosti. Výzkumem dále nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly mezi postoji žen a mužů z komunity Přijď a Potkej žijících single životním stylem k jejich single životnímu stylu. Jedinou výjimkou byly stoupající nároky na partnera, kde se potvrdilo, že dotazované ženy častěji než dotazovaní muži mají vyšší nároky na partnery. Jednalo se avšak jen o velmi slabou statistickou závislost mezi pohlavím a stoupajícími nároky na partnera.

Přínosem bakalářské práce je zmapování postojů lidí z komunity Přijď a Potkej žijící single životním stylem. Výsledky dotazníkové šetření budou předány komunitě Přijď a Potkej a budou sloužit jako zpětná vazba. Během dotazníkového šetření se ozývaly od respondentů značné ohlasy se zájmem o výsledky.

Dnes už neplatí předsudek, že každý má povinnost oženit se a založit rodinu. Skutečnost je taková, že každý má právo žít život po svém a sám si o něm svobodně rozhodovat, pokud tím neublížíme druhým. Bylo by tedy nesmyslné přesvědčovat tu část lidí, kteří jsou sami z vlastního přesvědčení, aby to změnili.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace

ASPER, K. *Opuštěnost a sebeodcizení*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-453-3.

BADINTEROVÁ, E. *XY: O mužské identitě*. Praha Litomyšl: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-727-0.

BĚLOHLÁVEK, F. *Osobní kariéra*. Praha: Grada, 1994. ISBN 8-7169-083-X.

BURIÁNEK, J. *Sociologie: pro střední školy a vyšší odborné školy*. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-754-5.

CORNEAU, G. *Anatomie lásky: vztahy otec-dcera, matka-syn a jejich vliv na budoucí partnerské vztahy*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-398-6.

FARKOVÁ, M. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5.

GROSS, S. F. *Vztahová inteligence: schopnost a umění získat si lidi*. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2003. ISBN 80-7261-076-7.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-569-1.

HILL, G. *Moderní psychologie- Hlavní oblasti současného studia lidské psychiky*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-641-1.

HORNEYOVÁ, K. *Ženská psychologie*. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-501-9.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KLÍMEK, P. *Aplikovaná statistika: studijní pomůcka pro distanční studium*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 80-7318-304-8.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

MAŇÁK, J., ŠVEC, Š., ŠVEC, V. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita a Paido, 2005. ISBN 80-210-3802-0.

PUNCH, K. F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.

ŘÍČAN, P. *Psychologie: příručka pro studenty*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5.

ŠMOLKA, P., MACH, J. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-448-9.

ŠMOLKA, P., PACEK, D. *Manželská poradna aneb Tam kde vlastní síly nestačí*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1617-6.

ŠVEC, V., HRBÁČKOVÁ, K. *Průvodce metodologií pedagogického výzkumu*. Zlín: UTB ve Zlíně, 2007. ISBN 978-80-7318-547-3.

VACINOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D., FARKOVÁ, M. *Psychologie*. Praha: UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA, 2008. ISBN 978-80-86723-47-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie //: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.

Internetové zdroje

BENEŠOVSKÁ, Jana. Staří mládenci. *Moje psychologie* [online]. 2009 [cit. 2.3.2010]. URL: <<http://mladazena.maminka.cz/scripts/detail.php?id=411100>>.

KHOLOVÁ, Linda. Láska za časů singles. *Lidové noviny* [online]. 2007 [cit. 5.3.2010]. URL: <<http://www.singles-film.cz/index.php?p=clankyosingles&page=3&id=58>>.

TOMÁŠEK, Marcel. Singles. *Listy: Dvouměsíčník pro kulturu a dialog* [online]. 2005, č. 4 [cit. 5.3.2010]. URL: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=054&clanek=040504>>.

VRBA, Pavel. Singlers, část 1. – sexuální vyhoření. *Ženy.cz* [online]. 2009 [cit. 5.3.2010]. URL: <<http://www.zeny.cz/magazin/intimnosti/singlers--cast-1----sexualni-vyhoreni.aspx>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. a podobně

Např. například

PaP Přijď a Potkej

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Procentuální zastoupení krajů

Graf 2. Důvod k single životnímu stylu u všech respondentů

Graf 3. Důvody k single životnímu stylu u všech respondentů

Graf 4. Spokojenost se single životním stylem podle pohlaví

Graf 5. Nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot podle pohlaví

Graf 6. Frekvence pocitu osamělosti podle pohlaví

Graf 7. Kariéra jako hlavní příčina single životního stylu podle pohlaví

Graf 8. Hlavní výhoda single životního stylu podle pohlaví

Graf 9. Hlavní nevýhoda single životního stylu podle pohlaví

Graf 10. Mé nároky na partnera stoupají podle pohlaví

Graf 11. Plánujete v budoucnosti mít děti podle pohlaví

Graf 12. Obavy ze stárí podle pohlaví

Graf 13. Pocit stigmatizace podle pohlaví

Graf 14. Volba single životního stylu u všech respondentů

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Splnění podmínky – lidé žijící single životním stylem

Tab. 2 Struktura zkoumaného vzorku respondentů podle pohlaví a věku

Tab. 3 Struktura zkoumaného vzorku respondentů podle pohlaví a vzdělání

Tab. 4 Struktura zkoumaného vzorku podle pohlaví a místa bydliště

Tab. 5 Důvod k single životnímu stylu podle pohlaví

Tab. 6 Struktura důvodů k single životnímu stylu podle pohlaví

Tab. 7 Spokojenost se single životním stylem podle pohlaví

Tab. 8 Nezávislost a svoboda na přední příčce žebříčku hodnot podle pohlaví

Tab. 9 Frekvence pocitu osamělosti podle pohlaví

Tab. 10 Dostatek přátel podle pohlaví

Tab. 11 Kariéra jako hlavní příčina single životního stylu podle pohlaví

Tab. 12 Hlavní výhoda single životního stylu podle pohlaví

Tab. 13 Hlavní nevýhoda single životního stylu podle pohlaví

Tab. 14 Mé nároky na partnera stoupají podle pohlaví

Tab. 15 Kontingenční tabulka (stoupající nároky na partnera : pohlaví)

Tab. 16 Plánujete v budoucnosti děti podle pohlaví

Tab. 17 Obavy ze stáří podle pohlaví

Tab. 18 Pocit stigmatizace podle pohlaví

Tab. 19 Volba single životního stylu podle pohlaví

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku. Jsem studentkou 3. ročníku sociální pedagogiky na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a v rámci své bakalářské práce s názvem *Single životní styl v období mladší dospělosti* provádím výzkum na téma *Postoje singles k jejich single životnímu stylu*. Dotazník je anonymní a vyhodnocení bude sloužit pouze pro účely mé bakalářské práce.

Děkuji za Váš čas.
Adéla Ježková

Pokyny pro vyplnění: U svých odpovědí volte pouze jednu možnost.

1. Pojem single je chápán jako osoba, která z různých důvodů, ať již dobrovolně či nedobrovolně volí nebo je donucena okolnostmi žít život o samotě, tedy bez partnera. Považujete se za singla?

- a) ano
- b) ne

2. Z jakého důvodu žijete jako single?

- a) svobodně jsem se rozhodl(a) – single životní styl mi vyhovuje
- b) svobodně jsem se rozhodl(a) – většina manželství se rozpadá, nechci dopadnout stejně
- c) svobodně jsem se rozhodl(a) – vliv původní rodiny (vztahy mezi rodiči, neustálé hádky, rozvod apod.)
- d) svobodně jsem se rozhodl(a) – v současné době pro mě vztah není vhodný (např. studium, kariéra apod.)
- e) svobodně – jiný důvod
- f) nedobrovolně – zatím jsem nepotkal(a) toho pravého
- g) nedobrovolně – nevydařený předešlý vztah
- h) nedobrovolně – člověk, o kterého mám zájem, je už zadaný
- ch) nedobrovolně – nejsem si jistý(á) svou sexuální orientací
- i) nedobrovolně – nejsem na vztah připraven
- j) nedobrovolně – mám vysoké nároky na partnera a nemůžu najít nikoho, kdo by je splňoval
- k) nedobrovolně – jiný důvod

3. Jste se svým současným životním stylem spokojen(a)?

- a) ano (přeskočte na otázku č. 5)
- b) ne

4. Změnil(a) bych:

.....
.....

5. Kladete na přední příčku Vašeho žebříčku hodnot nezávislost a svobodu?

- a) ano
- b) ne

6. S pocity osamělosti se setkáváte?

- a) stále
- b) velmi často
- c) často
- d) občas
- e) nikdy

7. Máte kolem sebe hodně přátel, na které se můžete spolehnout, obrátit se na ně, když se cítíte být osamoceni?

- a) ano, mám
- b) ne, nemám

8. Myslíte si, že kariéra je u většiny lidí žijících single životním stylem hlavní příčinou jejich single životního stylu?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

9. V čem vidíte hlavní výhodu single životního stylu?

- a) svoboda, volnost, otevřenost novým zkušenostem
- b) možnost zaměřit se nerušeně na vlastní cíl a věnovat mu veškerou energii (např. studium, kariéra)
- c) možnost dozrát a ujasnit si priority svého směřování v soukromí
- d) větší soukromí, neomezené ohledem na dalšího člena domácnosti

10. Za hlavní nevýhodu single životního stylu považujete?

- a) návyk na vlastní, ničím neomezený životní styl a narůstající neochota jej změnit a přizpůsobit se požadavkům partnera
- b) zvýšení rizika osamělosti
- c) riziko ztráty příležitosti k uzavření manželství a založení rodiny
- d) přeceňování sám/sama sebe (egoismus)
- e) přeceňování své práce (workoholismus)

11. S výrokem „mé nároky na partnera stoupají“

- a) spíše souhlasím
- b) souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) nesouhlasím
- e) nevím

12. Plánujete v budoucnosti mít děti?

- a) určitě ano, velmi rád(a) bych měl(a) děti
- b) možná ano
- c) určitě ne, nemám v plánu mít děti
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom

13. Obáváte se stáří?

- a) ano
- b) nevím
- c) ne

14. Míváte pocit, že jste okolím kvůli Vašemu životnímu stylu stigmatizován(a)?

- a) stále
- b) velmi často
- c) často
- d) občas
- e) nikdy

15. Váš single životní styl považujete za:

- a) dobrovolný dočasný (svou párovou budoucnost neuzavíráte, ale v současné době máte jiné priority)
- b) dobrovolný stabilní (zvolili jste si ho dobrovolně a nemáte touhu svůj stav měnit)
- c) nedobrovolný dočasný (nejste spokojeni se svým stavem a intenzivně hledáte partnera)
- d) nedobrovolný stabilní (jste rozvedený/á či ovdovělý/á, který/á akceptuje nebo rezignoval(a) na svůj stav)

16. Pocházíte z:

- a) města
- b) vesnice

17. Kraj:

.....

18. Jakého vzdělání jste doposud dosáhl(a)?

- a) základní
- b) vyučen(a) v oboru
- c) střední
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

19. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

20. Kolik je Vám let?

- a) méně než 20
- b) 20-24
- c) 25-29
- d) 30-34
- e) 35-40
- f) více než 40